

VIDURINIO UGDYMO LENKŲ TAUTINĖS MAŽUMOS GIMTOSIOS KALBOS IR LITERATŪROS BENDROSIOS PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO REKOMENDACIJOS

Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamas projektas

Nr. 09.2.1-ESFA-V-726-03-0001

„Skaitmeninio ugdymo turinio kūrimas ir diegimas“

Įgyvendinimo rekomendacijas rengė:

*Ana Jasinska, dr. Irena Masoit, Janina Snarska,
dr. Henrika Sokolovska, Danuta Szejnicka*

Projektas. 2022-12-20

Turinys

1.	DALYKO NAUJO TURINIO MOKYMO REKOMENDACIJOS	2
2.	VEIKLŲ PLANAVIMO IR KOMPETENCIJŲ UGDYMO PAVYZDŽIAI	8
3.	SKAITMENINĖS MOKYMO PRIEMONĖS, SKIRTOS ĮGYVENDINTI BP	23
4.	LITERATŪROS IR ŠALTINIŲ SĄRAŠAS	25
5.	UŽDUOČIŲ IR MOKINIŲ DARBŲ, ILIUSTRUOJANČIŲ PASIEKIMŲ LYGIUS, PAVYZDŽIAI	27

Šios metodinės rekomendacijos skirtos vidurinio ugdymo mokyklų, įgyvendinančių atnaujinto ugdymo turinio Bendrąją programą (2022), lenkų kalbos ir literatūros mokytojams. Kad mokytojams būtų kuo naudingesnės metodinės rekomendacijos, buvo pasirinkta pateikti veiklas ir bendrųjų programų įgyvendinimą per naujo turinio, pasiekimų ir kompetencijų ugdymo pavyzdžius. Kiekviename pavyzdyje galima rasti daug dėmenų: kompetencijų raiškos, tarpdalykinės integracijos, naujos tematikos dėstymo, artimos aplinkos tyrinėjimo, ugdymo netradicinėse aplinkose ir kt.

1. DALYKO NAUJO TURINIO MOKYMO REKOMENDACIJOS

Vienas iš naujų kalbos ugdymo srities dalyko turinio aspektų yra mokamų kalbų gretinimas. Literatūrinio ir kultūrinio ugdymo turinyje yra stiprinamas kultūrinis komponentas, o jo naujovė yra privalomas dalyvavimas šalies, savo regiono ir mokyklos kultūriniame gyvenime. Toliau pateikiami pavyzdžiai, kaip į ugdymo procesą galima įtraukti išvardintą naują turinį, taikant vidinę dalyko integraciją, t.y siejant kalbinį ugdymą su kultūriniu.

Siūlomų kalbinio ugdymo uždavinių išėities taškas yra du tapatūs tekstai lenkų ir lietuvių kalbomis iš dvikalbio internetinio puslapio. Tekstai informuoja apie svarbų kultūros renginį vykstanti Vilniuje – Vilniaus knygų mugę ir atstovaujantys šiuolaikinę lenkų kultūrą jos dalyvius. Tekstai skatina mokinius domėtis kultūriniu gyvenimu, bet taip pat suteikia galimybę atkreipti dėmesį į lenkų ir lietuvių kalbų skirtumus. Pagrindinė didaktinė veikla turėtų būti orientuota į lenkišką tekstą ir lenkų kalbos ypatumus, kurie yra gretinami su atitinkamais teksto lietuvių kalba elementais.

Žemiau pateikiamas panaudotas šiuose uždaviniuose III-IV gimnazijos klasės mokymosi turinys ir ugdymo pasiekimai. Uždaviniai orientuoti į komunikacinės, kultūrinės, pažintinės kompetencijos ugdymą, taip pat ugdoma kūrybiškumo, pilietinė, socialinė emocinė ir skaitmeninė kompetencijas.

Mokymosi turinys

Kalbos pažinimas

III gimnazijos klasė:

32.4.3. Lenkų kalbos raida ir jos sąsajos su kitomis kalbomis. [...] Aptariami kalbų kontaktai daugiakultūroje aplinkoje. Mokomasi įžvelgti ir aptarti [...] kitų kalbų įtaką (interferenciją) lenkų kalbai, pvz., skolinius ir vertinius leksikos ir gramatikos lygmenyje.

IV gimnazijos klasė:

33.4.3. Lenkų kalbos raida ir jos sąsajos su kitomis kalbomis. [...] Aptariamas globalizacijos procesų poveikis lenkų kalbos leksikos raidai, remiantis konkrečiais pavyzdžiais. Gretinami lenkų ir kitos kalbos tekstai ir jų kalbinės raiškos (leksikos ir gramatikos lygmenyje) elementai.

Literatūros ir kultūros pažinimas

32.5.7. Dalyvavimas kultūriniame gyvenime. Pateikiamos įvairios kultūrinio ugdymo formos, kurių tikslas – padėti įtvirtinti per kalbos ir literatūros pamokas įgytas žinias ir gebėjimus, visapusiškai plėsti savo kultūrinį akiratį, įgyvendinti savo kultūrinius interesus [...] atliekant mokomąsias užduotis:

32.5.7.1. susipažinimas su aktualiais kultūriniais įvykiais ir reiškiniais naudojantis įvairiomis medijomis;

32.5.7.4. teatro, muziejaus, meno parodų, renginių ir pan. lankymas;

Pasiekimai

Tikslingai pasirenka leksines ir gramatines kalbinės raiškos priemones [...]. Redaguodamas savo tekstą atpažįsta ir taiso daugumą tipinių klaidų (D2.3.3).

Tyrinėja, palygina ir aptaria lenkų kalbos ir kitų kalbų panašumus ir skirtumus įvairiuose kalbos lygmenyse. [...] (D.3.1.3.)

[...] Atlieka tiriamuosius darbus: kelia nesudėtingus probleminius klausimus, tyrinėja ir analizuoja kalbos reiškinius, daro išvadas ir apibendrina (D4.1.3).

Tikslingai naudojami įvairiais spausdintiniais ir skaitmeniniais kalbos žodynais, kitais šaltiniais ir mokymosi priemonėmis (D4.2.3).

Stebi [...] ir aptaria nurodytais aspektais šiuolaikinės kultūros reiškinius ir tendencijas. [...] (E.3.1.3.)

Tikslingai dalyvauja [...] regiono, Lietuvos kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime [...] (E3.3.3).

Propozycje realizacji zadań podstawy programowej

Jako jeden z nowszych aspektów w treściach przedmiotu w obrębie kształcenia językowego można wyróżnić porównywanie języków, a także – równoległe z kształceniem literackim – wzmocnienie obligatoryjnego kształcenia kulturalnego. Poniższe przykłady prezentują materiał, który daje możliwość zintegrowania tych dwu obszarów na przykładowym konkretnym materiale.

Punktem wyjścia proponuje się uczynić dwa równoległe teksty w językach polskim i litewskim dotyczące wydarzenia kulturalnego w Wilnie. Podstawowe działania dydaktyczne powinny się koncentrować na tekście polskim, jednak równoległe zamieszczony analogiczny tekst w języku litewskim (jako drugim dobrze znanym dla uczniów języku) może stanowić podstawę porównawczą.

Jako możliwość wykorzystania dwu równoległych tekstów podane są dwie propozycje jako ewentualne kierunki pracy z uczniami. Propozycja 1. pokazuje przykłady pracy nad bogaceniem słownictwa przez porównywanie leksyki w obu znanych językach, szukanie różnic i analogii znaczeniowych w zmiennych kontekstach użycia. Propozycja 2. prowadzi do prześledzenia różnic i podobieństw na poziomie gramatyki, a mianowicie w zakresie użycia przydawek (głównie ich szyku). Proponuje się pracę badawczą, na którą się składa obserwacja zjawisk językowych, a także wykorzystanie i rozwijanie operacji myślowych ucznia: analiza, porównywanie, wyjaśnianie, wnioskowanie, uogólnianie itp. Obserwacja poszczególnych zjawisk językowych na przykładzie równoległych tekstów w dwu językach oraz odpowiednia refleksja nad językiem pozwoli uczniowi zrozumieć mechanizmy powstawania błędów, których źródłem jest interferencja, a także unikać się tych błędów w starannej mowie.

Praca obejmuje głównie kształcenie kompetencji komunikacyjnej, kulturowej, poznawczej (kognitywnej), a także kompetencji w zakresie kreatywności. W mniejszym stopniu również rozwija się kompetencję obywatelską, społeczno-emocjonalną oraz cyfrową.

Teksty jako materiał do pracy z uczniami

(Na podstawie: <https://instytutpolski.pl/vilnius/2022/01/24/lenkiskiej-xxii-vilniaus-knygu-muges-akcentai/>)

Polskie akcenty na 22. Targach Książki w Wilnie 22-27 lutego 2022 r. w Centrum Wystawowym Litexpo w Wilnie (al. Laisvės 5) po raz kolejny odbędzie się jedna z najbardziej znaczących imprez kulturalnych na Litwie – Wileńskie Targi Książki. W tym roku odbędą się one pod hasłem „Obraz jako tekst”. Jak co roku, Instytut Polski w Wilnie wspólnie z litewskimi partnerami przygotowuje swoją ofertę miłośnikom polskiej literatury. Tematem targów jest między innymi sztuka książki i ilustracje, które postrzegane są również jako tekst, dlatego gościem będzie znany polski artysta-ryownik Piotr Socha. Goście Targów będą mogli obejrzeć wystawę ilustracji na podstawie rysunków z najlepszych książek artysty. Wystawa obejmie materiał ilustracyjny z „Pszczoł”, „Drzew” i najnowszej książki „Brud”. Podczas Targów są przewidziane spotkania z artystą dla studentów Wileńskiej Akademii Sztuk Pięknych, warsztaty twórcze dla dzieci i młodzieży, prezentacja dorobku artystycznego ilustratora i in. Piotr Socha (ur. 1966) – grafik, ilustrator, kucharz amator. Przez wiele lat współpracował jako ilustrator z redakcjami „Gazety Wyborczej”, „Polityki”, „Przekroju” i wielu innych. Od 2013 roku współpracuje jako ilustrator z wydawnictwem „Dwie Siostry”, dla którego zaprojektował trzy książki dla dzieci – „Pszczoły” (wydanej w 2015 roku, tłumaczonej na 32 języki), „Drzewa” (wydanej w 2018 roku, tłumaczonej na 28 języków) i „Brud”. Autorem tekstu do obu książek jest dr Wojciech Grajkowski. Książka „Pszczoły” była wielokrotnie nagradzana w Polsce i poza jej granicami. Najnowszą książkę „Brud. Cuchnąca historia higieny” (2021) stworzył wspólnie z Moniką Utnik-Strugałą, która napisała do niej tekst. W czasie wolnym uprawia nordic-walking, czyta książki historyczne, podróżuje.	Lenkiškieji XXII Vilniaus knygų mugės akcentai 2022 m. vasario 22–27 d. Lietuvos parodų ir kongresų centre „Litexpo“ (Laisvės pr. 5, Vilnius) vyks vienas reikšmingiausių kultūrinių renginių Lietuvoje – Vilniaus knygų mugė. Šiūmetis jos šūkis – „Vaizdas kaip tekstas“. Kaip ir kasmet Lenkijos institutas Vilniuje drauge su lietuviai partneriais turės ką pasiūlyti lenkų literatūros mylėtojams. Mugės tema apima knygos meną ir iliustracijas, kurios taip pat suvokiamos kaip tekstas, todėl svečiuosis žinomas lenkų iliustratorius Piotr Socha. Mugės lankytojai galės išvysti piešinių iš geriausių dailininko knygų parodą. Joje bus eksponuojama knygų „Bitės“, „Medžiai“ ir – naujausios – „Purvas“ vaizdinė medžiaga. Per mugę numatomi dailininko susitikimai su Vilniaus dailės akademijos studentais, kūrybinės dirbtuvės vaikams ir jaunimui, iliustratoriaus kūrybos pristatymas ir kt. Piotr Socha (g. 1966) – grafikas, iliustratorius, virėjas mėgėjas. Ilgą laiką bendradarbiavo su „Gazeta Wyborcza“, „Polityka“, „Przekrój“ ir daugybe kitų redakcijų iliustruodamas jų leidinius. Nuo 2013 m. kaip iliustratorius bendradarbiauja su leidykla „Dwie Siostry“, kuriai sukūrė tris knygas vaikams – „Bitės“ (išleista 2015 m., išversta į 32 kalbas), „Medžiai“ (išleista 2018 m., išversta į 28 kalbas) ir „Purvas“. Pirmoms dviem knygoms tekstą parašė dr. Wojciech Grajkowski. Knyga „Bitės“ gavo daugybę apdovanojimų ir Lenkijoje, ir už jos ribų. Naujausią knygą „Purvas. Dvokianti higienos istorija“ (2021) kūrė drauge su Monika Utnik-Strugała, parašiusia jai tekstą. Laisvalaikio užsiima šiaurietišku ėjimu, skaito istorines knygas, keliauja.
---	---

Propozycja 1: Różnice znaczeniowe polskich i litewskich wyrazów bliskoznacznych

Zadanie 1. Znajdź w słowniku języka polskiego znaczenie, w którym zostały użyte w podanych nazwach imprez wyróżnione wyrazy. Wypisz i zapamiętaj kilka połączeń wyrazowych, w których często występują te wyrazy. Połączenia wyrazowe znajdziesz w zakładce „Połączenia”.

Targi Ślubne w Krakowie
Gdański **Jarmark** Bożonarodzeniowy
Festyn Kultury Kaszubskiej
Kiermasz Książek i Podręczników

Wzór:

Targi – impreza handlowa, podczas której producenci i sprzedawcy mogą prezentować swoje towary oraz zawierać umowy handlowe.

Połączenia wyrazowe: międzynarodowe targi; ogólnopolskie targi; targi samochodowe; targi jubilerskie; targi gier komputerowych; targi budownictwa.

Zadanie 2. Wpisz najbardziej odpowiedni wyraz do nazw imprez, które się odbywają na Litwie, i uzasadnij swój wybór, odwołując się do poprzedniego ćwiczenia.

	
..... Narodów	Wileński Kaziukowy
	

..... Kaziukowy w Szkole Plastycznej w Lazdijai	ADVENTUR 2022 – Międzynarodowe Turystyczne
--	---

Propozycja 2: Szyk przydawki w języku polskim i litewskim.

Zadanie 1. Prześledź, jak się różni w języku polskim i litewskim szyk przydawek. Wyszukaj w tekście polskim odpowiedniki podanych wyrażen litewskich, np.:

- knygų mugė – *książek targi* czy *targi książki*?
- kultūrinių renginių – *kulturalnych imprez* czy *imprez kulturalnych*?
- knygos menas – *książki sztuka* czy *sztuka książki*?
- piešinių paroda – *ilustracji wystawę* czy *wystawę ilustracji*?
- geriausių knygų – *najlepszych książek* czy *książek najlepszych*?
- dailininko knygų – *artysty książek* czy *książek artysty*?
- knygas vaikams – *książki dla dzieci* czy *dla dzieci książki*?
- naujausia knyga – *najnowszą książkę* czy *książkę najnowszą*?
- istorinės knygos – *historyczne książki* czy *książki historyczne*?

Po podkreśleniu przydawek w polskich przykładach sformułuj uogólnienia (reguły), uzupełniając tabelę. Sprawdź reguły, dodając więcej własnych przykładów (tabelę nauczyciel może wykorzystać w różny sposób, adaptując ją do celów edukacyjnych oraz do konkretnej sytuacji w klasie).

Rodzaj przydawki (w wersji polskiej)	Język polski	Język litewski	Uogólnienia 1 (szyk w zależności od formy przydawki – podobieństwa i różnice w języku polskim i litewskim)
Przydawka wyrażona rzeczownikiem w dopełniaczu (przykłady a, c, d, f)	Występuje po określonym rzeczowniku: <i>Targi <u>książki</u>, wystawa <u>ilustracji</u>, urodziny <u>brata</u></i> (uczniowie mogą dodać jeszcze kilka własnych przykładów)	Występuje przed określonym rzeczownikiem: <i><u>knygų mugė</u>, <u>piešinių paroda</u>, <u>brolio gimtadienis</u></i>	Szyk przydawki wyrażonej rzeczownikiem w dopełniaczu w języku polskim i litewskim zawsze się różni
Przydawka wyrażona wyrażeniem przyimkowym (przyimek+rzeczownik – przykład g)	Występuje po określonym rzeczowniku: <i><u>książki dla dzieci</u>, <u>droga do domu</u>, <u>okno na świat</u></i> (uczniowie mogą dodać jeszcze kilka własnych przykładów)	Występuje po określonym rzeczowniku, czasami występuje w innym przypadku i bez przyimka: <i>knygos <u>vaikams</u>, <u>kelias namo</u> lub <u>i namus</u>, <u>langas į pasaulį</u></i>	Szyk przydawki przyimkowej w obu językach jest taki sam (po określonym rzeczowniku), lecz w litewskim może też wystąpić sam rzeczownik bez przyimka
Przydawka wyrażona przymiotnikiem (przykłady b, e, h, i)	Może występować zarówno przed rzeczownikiem, jak i po określonym rzeczowniku: <i><u>najlepsze</u> <u>książki</u>, <u>najnowsza</u> <u>książka</u>, ale <u>imprezy kulturalne</u>, <u>książki historyczne</u></i> (uczniowie	Występuje przed określonym rzeczownikiem: <i><u>geriausios knygos</u>, <u>naujausia</u> <u>knyga</u>, <u>kultūriniai</u> <u>renginiai</u>, <u>istorinės knygos</u></i> .	Szyk przydawki wyrażonej przymiotnikiem w języku polskim i litewskim może się różnić (w języku litewskim jest stały, w

	mogą dodać jeszcze kilka własnych przykładów)		polskim zaś – różny, w zależności od znaczenia)
Uogólnienia 2 (reguły - szyk przydawki osobno w każdym języku)	W języku polskim tylko przydawki wyrażone przymiotnikiem (pod warunkiem, jeżeli wyrażają cechę niestałą, tymczasowo przypisaną rzeczownikowi) mogą występować przed określonym rzeczownikiem (także wyrażone imiesłowem, zaimkiem przymiotnym, liczebnikiem: <i>napisany tekst, taki tekst, drugie piętro, trzy kwiaty</i>). Pozostałe przydawki występują po określonym rzeczowniku (wyjątek: <i>jej pomysł, jego dom</i>). Po określonym rzeczowniku występują też przydawki przymiotne takie, które klasyfikują, przypisują do jakiejś grupy lub nazywają gatunek: <i>impreza kulturalna, język polski, klasa 3B</i> .	W języku litewskim przydawki przymiotne oraz rzeczownikowe w dopełniaczu występują przed określonym rzeczownikiem .	

Zadanie 2. Podkreśl wyrażenie z poprawnym szykiem przydawki. Możesz też porównać z analogicznym wyrażeniem w innym znanym języku (np. litewskim).

- Babcia przechowuje do dziś - listy dziadka czy *dziadka listy*?
- Zawsze będę ciepło wspominać - gościnność wujostwa czy *wujostwa gościnność*?
- Dzieci wyszły na spacer - z psem sąsiadów czy *z sąsiadów psem*?
- Bluzka w grochy czy *w grochy bluzka* nie pasuje do tej marynarki kraciastej czy kraciastej marynarki?
- Uczę się włoskiego języka czy języka włoskiego?
- Spróbuję się nauczyć jeszcze jakiegoś trudniejszego języka czy *języka trudniejszego*?
- Uczę się w klasie IVC czy *w IVC klasie*?
- Człowiek dobrze wychowany, zachowujący się grzecznie wobec innych ludzi - to kulturalny człowiek czy *człowiek kulturalny*?
- Pracownik, w którego zakres obowiązków wchodzi tworzenie i upowszechnianie kultury - to kulturalny pracownik czy pracownik kulturalny?
- Aktor tragiczny, który najlepiej gra role tragiczne - to *tragiczny aktor* czy aktor tragiczny?
- Aktor, który bardzo źle gra - to tragiczny aktor czy *aktor tragiczny*?

Zadanie 3. Poniższa tabela przedstawia zasady szyku wyrazów w nazwach instytucji w języku polskim. Zanalizuj szyk wyrazów w podanych nazwach instytucji i wpisz wszystkie wyrazy będące składnikami

tych nazw do odpowiednich rubryk tabeli. Sformułuj obowiązujące w języku polskim zasady szyku wyrazów w nazwach instytucji.

Wileńskie Targi Książki
Instytut Polski w Wilnie
Muzeum Kultury Ludowej w Rumoszyskach
Litewska Akademia Teatralna i Muzyczna

Przymiotnik od nazwy miejscowej	Rzeczownik	Wyrazy określające rzeczownik		Nazwa własna	Nazwa miejscowa w miejscowniku
		przymiotnik	rzeczownik w dopełniaczu		
	Centrum	Wystawowe		LITEXPO	W Wilnie
Wileńska	Akademia		Sztuk Pięknych		

Zadanie 4. Uporządkuj wyrazy w podanych nazwach zgodnie z zasadami języka polskiego. Porównaj szyk wyrazów w nazwach polskich z ich odpowiednikami w języku litewskim.

Giedymina / Techniczny / Uniwersytet / w Wilnie
Biblioteka / Litewska / Narodowa / M. Mažvydasa
Akademia / im. Generała / Jonasa Žemaitisa / Litewska / Wojskowa
Galeria / Obrazów / Wileńska
Duchowne / Kowieńskie / Seminarium
Litewskie / w Kłajpedzie / Morza / Muzeum

2. VEIKLŲ PLANAVIMO IR KOMPETENCIJŲ UGDYMO PAVYZDŽIAI

LENKŲ KALBOS IR LITERATŪROS MOKYMOSI TURINIO APYTIKSLIS PASKIRSTYMAS VALANDOMIS

III GIMNAZIJOS KLASĖ

UGDYMO PROCESO TRUKMĖ – 36 savaitės, atsižvalgiant į dokumentą „2021–2022 IR 2022–2023 mokslo metų pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų bendrieji ugdymo planai“:
<https://www.nsa.smm.lt/2021/06/28/2021-2022-ir-2022-2023-mokslo-metu-pradinio-pagrindinio-ir-vidurinio-ugdymo-programu-bendrieji-ugdymo-planai/>

PAMOKŲ SKAIČIUS: 144 (4 pamokos per savaitę).

- Kalbėjimas, klausymas ir sąveika – 14 pamokų.

- Skaitymas ir teksto supratimas – 15 pamokų.
- Rašymas ir teksto kūrimas – 28 pamokų.
- Kalbos pažinimas – 17 pamokų.
- Literatūros ir kultūros pažinimas – 70 pamokų.

Atkreipiamas dėmesys į mokymosi turinio integravimą ugdymo procese: pvz., prie literatūros ir kultūros pažinimo valandų nurodytų lentelėje prisideda valandos priskirtos kitoms sritims (kalbėjimui, klausymui ir sąveikai, skaitymui ir teksto supratimui, rašymui ir teksto kūrimui ir t.t.), jeigu šių kalbinių veiklų temos yra susijusios su literatūros ir kultūros pažinimu. Visos kalbinės veiklos (kalbėjimas, klausymas ir sąveika, skaitymas ir teksto supratimas, rašymas ir teksto kūrimas) siejamos su kalbos pažinimo, literatūros ir kultūros pažinimo temomis, problematika ir veiklomis. Kalbinių veiklų tematika ir problematika siejama su skaitomais ir nagrinėjamais grožiniais ir negrožiniais, kitais kultūros tekstais.

Atsižvelgiant į pateiktą problematiką, skaityti ir nagrinėti pasirenkami kūriniai (arba jų ištraukos) iš privalomų ir rekomenduojamų autorių ir kūrinių sąrašo: įvairių rūšių ir žanrų; klasikinių ir šiuolaikinių autorių; žymiausių gimosios ir visuotinės literatūros atstovų; autorių, kurių kūryba ar biografija susijusi su Lietuva; priskiriami kitiems kultūros tekstams (pvz., spektakliai, filmai, publicistika, muzikos kūriniai, televizijos laidos, dailė ir grafika, komiksai, reklama ir pan.). Privalomų kūrinių sąrašą pateikti kūriniai, kuriuos reikia perskaityti ir išsamiai išnagrinėti. Kitiems (rekomenduojamiems) autoriams ir kūriniams skiriama žymiai mažiau laiko, jie gali būti naudojami kaip kontekstai privalomų kūrinių interpretacijai ir nagrinėjamos problematikos aptarimui. Kūrinių nagrinėjimo tvarką, atsižvelgdamas į individualiąją programą, nustato pats mokytojas. Mokytojas taip pat savo nuožiūra gali pasirinkti, kokius kūrinius arba jų ištraukas iš privalomų ir rekomenduojamų kūrinių sąrašo tikslinga pasirinkti nurodytoms problemoms nagrinėti. Rekomenduojamas kūrinių sąrašas gali būti koreguojamas mokytojo atsižvelgiant į mokinių pasiūlymus, poreikius ir kitas aplinkybes.

Privalomų grožinių kūrinių sąrašas: Sofokles *Antygona*, W. Szekspir *Hamlet*, A. Mickiewicz *Dziady*, cz. III, A. Mickiewicz *Pan Tadeusz*, E. Orzeszkowa *Nad Niemnem*, B. Prus *Lalka*, S. Wyspiański *Wesele*, S. Żeromski *Ludzie bezdomni*.

Rekomenduojamų grožinių kūrinių sąrašas: Biblia (ištraukos), Ajschylos *Prometeusz skowany*, N. Machiavelli *Ksiązę*, Dante *Boska komedia*, J. W. Goethe *Faust*, A. Mickiewicz *Dziady*, cz. IV J. Słowacki *Kordian*, H. Balzak *Ojciec Goriot*, G. Flaubert *Pani Bovary*, H. Sienkiewicz *Trylogia*, W. S. Reymont *Chłopi*, F. Dostojewski *Zbrodnia i kara*, M. Dąbrowska *Noce i dnie*, S. Żeromski *Przedwiośnie*, W. Gombrowicz *Ferdydurke*, M. Bułhakow *Mistrz i Małgorzata*, J. Iwaszkiewicz (opowiadania do wyboru), J. Conrad *Jądro ciemności*, B. Schulz *Sklepy cynamonowe*, Z. Kuncewiczowa *Cudzoziemka*, J. Mackiewicz *Droga donikąd*, S. Piasecki (wybrana powieść), M. Białoszewski *Pamiętnik z powstania warszawskiego*, Cz. Miłosz *Rodzinną Europą*, *Zniewolony umysł*, G. Orwell *Rok 1984*, G. Herling-Grudziński *Inny świat*, *Wieża*, T. Różewicz *Kartoteka*, T. Konwicki *Bohiń*, *Kronika wypadków miłosnych*, W. Szymborska *Lektury nadobowiązkowe*, R. Kapuściński (wybrane reportaże), D. Terakowska *Poczwarka*, Jan Paweł II *Pamięć i tożsamość*, P. Huelle *Opowiadania na czas przeprowadzki*, W. Piotrowicz *Moja czasoprzestrzeń*, K. Sabaliauskaitė (wybrana powieść), H. Kunčius (wybrana powieść) ir kt.

Rekomenduojamų eilėraščių autorių sąrašas: J. Kochanowski, J. A. Morsztyn, I. Krasicki, A. Mickiewicz, J. Słowacki, C. K. Norwid, L. Staff, K. Przerwa-Tetmajer, J. Kasprówicz, B. Leśmian, J. Liebert, J. Lechoń, J. Tuwim, K. Wierzyński, K. I. Gałczyński, J. Czechowicz, K. K. Baczyński, Wł. Broniewski, S. Grochowiak, M. Białoszewski, T. Różewicz, Cz. Miłosz, T. Bujnicki, K. Iłakowiczówna, Z. Herbert, H. Poświatowska, W. Szymborska, J. Twardowski, S. Barańczak, J. Polkowski, E. Stachura, E. Lipska, A. Zagajewski, J. Podsiadło, N. Kulesza, A. Kamińska, J. Hartwig, U. Koziół, B. Maj, A. Świetlicki, S. Worotyński, H. Mażul, A. Rybałko ir kt.

Kitų (negrožinių) tekstų atranka: parenkami įvairių socialinių kultūrinį kontekstą apimantys gana abstrakčios tematikos įvairaus pobūdžio tekstai knygoje, periodiniuose leidiniuose, internete ir kitose

medijose: publicistiniai, dalykiniai, informaciniai (pvz., interviu, enciklopedijų, žurnų straipsniai, publicistiniai ir mokslo populiarieji straipsniai, viešosios kalbos, dienoraščiai, atsiminimai, laišakai, įvairūs žodynai; reklama, schemos, internetinių diskusijų forumai, televizijos ir radijo laidos, filmai, spektakliai).

	Mokymosi turinio sritis	Tema	Val. sk.	Pastabos
1.	Kalbėjimas, klausymas ir sąveika (14 val.)	1. Aktyvaus klausymosi strategijos. 2. Etiškas ir saugus bendravimas oficialioje ir neoficialioje komunikacinėje situacijoje, virtualioje erdvėje. 3. Sakytinio teksto pristatymas. 4. Proginės kalbos specifika. 5. Oratorystės menas. 6. Kalbėjimo strategijos.	2 2 3 2 3 2	Kalbėjimo gebėjimai ir strategijos tobulinamos yra integruojant su kalbos pažinimo ir literatūros pažinimu.
2.	Skaitymas ir teksto supratimas (15 val.)	1. Teksto analizė, interpretacija ir vertinimas. 2. Moksliniai tekstai. 3. Administraciniai tekstai. 4. Elektroninių tekstų žanrų ypatumai. 5. Informacijos šaltinio patikimumas, objektyvumas ir subjektyvumas, teisingumas ir „melagingumas“, kalbinės manipuliacijos ir propagandos apraiškos. 6. Žiniasklaidos paskirtis ir poveikis.	9 1 1 1 2 1	Skaitymo gebėjimai ir strategijos tobulinamos yra integruojant su kalbos pažinimo ir literatūros pažinimu.
3.	Rašymas ir teksto kūrimas (28 val.)	1. Teksto kūrimo gebėjimai ir strategijos. 2. Rišlaus teksto redagavimas. 3. Tekstų tipai ir žanrai (samprotavimo rašinys problemine tema, literatūrinio ar kito kultūros teksto interpretacija, mokslo populiarinimo teksto santrauka, referatas, viešąja kalba, oficialus laiškas, kūrybiniai bandymai (pvz. straipsnis, reportažas, feljetonas, interviu ir t.t.). 4. Rašymo technika ir rašyba, teksto pateikimas.	2 4 18 4	Rašymo ir teksto kūrimo gebėjimai ir strategijos tobulinamos yra integruojant su kalbos pažinimo ir literatūros pažinimu.
4.	Kalbos pažinimas (17 val.)	1. Kalbos atmainų įvairovė. 2. Tekstų kalbinės (leksinės, gramatinės) raiškos priemonės įvairiuose tekstų žanruose, verbalinės ir neverbalinės raiškos priemonių dermė. 3. Kalbos funkciniai stiliai (šnekamasis, kanceliarinis / administracinis, mokslinis). 4. Bendrinė kalba ir arealine gimtosios kalbos diferenciacija. 5. Gimtosios kalbos regioniniai fonetikos, gramatikos ir leksikos ypatumai Lietuvoje. 6. Kalbos kultūra ir etiketas. 7. Gimtosios kalbos raida ir jos sąsajos su kitomis kalbomis.	2 3 4 2 2 2 2	Kalbos pažinimas integruojamas su kalbėjimu, klausymu ir sąveika, rašymu ir teksto kūrimu, skaitymu ir teksto supratimu, literatūros ir kultūros pažinimu.

	rekomenduojamų eilėraščių autorių sąrašo, pvz. J. Kochanowski, B. Leśmian, J. Tuwim, K. Wierzyński, K. I. Gałczyński, J. Czechowicz, Cz. Miłosz, K. Iłakowiczówna, W. Szymborska, A. Kamieńska. 3. Žmogus tarp kitų žmonių Individo laisvė ir atsakomybė. Žmogaus teisė į laimę ir pareiga artimiesiems, visuomenei ir tautai. Socialinė hierarchija ir antagonizmai visuomenėje: jų priežastis ir pasekmės. Jaunystė – branda – senatvė: žmogiškosios būties tarpsniai. Savigarba ir pagarba kitiems. Nesitaikstančios su pasauliu asmenybės. Problematikos nagrinėjimui pasirenkami kūriniai iš privalomo kūrinių sąrašo, pvz. Sofokles <i>Antygona</i>, W. Szekspir <i>Hamlet</i>, B. Prus <i>Lalka</i>; rekomenduojamo kūrinių sąrašo, pvz. <i>Biblia</i> (ištraukos), Ajschylos <i>Prometeusz skowany</i>, J. W. Goethe <i>Faust</i>, J. Słowacki <i>Kordian</i>, Dostojewski <i>Zbrodnia i kara</i>, S. Żeromski <i>Przedwiośnie</i>, J. Iwaszkiewicz (opowiadania do wyboru), J. Conrad <i>Jądro ciemności</i>, Z. Kuncewiczowa <i>Cudzoziemka</i>, J. Mackiewicz <i>Droga donikąd</i>, G. Herling-Grudziński <i>Wieża</i>; rekomenduojamų eilėraščių autorių sąrašo, pvz. A. Mickiewicz, J. Słowacki, L. Staff, J. Liebert, K. K. Baczyński, Wł. Broniewski, Cz. Miłosz, Z. Herbert, S. Barańczak, E. Stachura. 4. Žmogus vertybių pasaulyje Universaliosios vertybės ir jų reikšmė žmogaus gyvenime. Žmogus tarp gėrio ir blogio. Žmogaus ryšys su gamta. Gyvenimo prasmės ir savo vietos gyvenime ieškojimas. Problematikos nagrinėjimui pasirenkami kūriniai iš: privalomo kūrinių sąrašo, pvz. B. Prus <i>Lalka</i>, S. Żeromski <i>Ludzie bezdomni</i>, A. Mickiewicz <i>Pan Tadeusz</i>; rekomenduojamo kūrinių sąrašo, pvz. <i>Biblia</i> (ištraukos), H. Balzak <i>Ojciec Goriot</i>, G. Flaubert <i>Pani Bovary</i>, F. Dostojewski <i>Zbrodnia i kara</i>, M. Dąbrowska <i>Noce i dnie</i>, J. Iwaszkiewicz (opowiadania do wyboru), B. Schulz <i>Sklepy</i>	14	
		14	

		cynamonowe, J. Mackiewicz <i>Droga donikąd</i>, D. Terakowska <i>Poczwarka</i>, W. Piotrowicz <i>Moja czasoprzestrzeń</i>; rekomenduojamų eilėraščių autorių sąrašo, pvz. C. K. Norwid, L. Staff, K. Przerwa-Tetmajer, J. Kasprówic, K. I. Gałczyński, H. Poświatowska, E. Lipska, J. Twardowski, J. Hartwig, H. Mażul. 5. Žmogaus tapatybės apraiškos Tautinės tapatybės elementai: kalba, kultūra, religija, tradicijos. Jų vaidmuo globalizacijos laikais. Kosmopolitizmas. Tolerancija kitoms kultūroms, kalboms, papročiams. Kultūrinė istorinė atmintis. Problematikos nagrinėjimui pasirenkami kūriniai iš privalomo kūrinų sąrašo, pvz. E. Orzeszkowa <i>Nad Niemnem</i>, A. Mickiewicz <i>Pan Tadeusz</i>; iš rekomenduojamo kūrinų sąrašo, J. Słowacki <i>Kordian</i>, H. Sienkiewicz <i>Trylogia</i>, W. S. Reymont <i>Chłopi</i>, S. Żeromski <i>Przedwiośnie</i>, Schulz <i>Sklepy cynamonowe</i>, Cz. Miłosz <i>Rodzinna Europa</i>, T. Konwicki <i>Kronika wypadków miłosnych</i>, R. Kapuściński (wybrane reportaże), Jan Paweł II <i>Pamięć i tożsamość</i>; iš rekomenduojamų eilėraščių autorių sąrašo, pvz. A. Mickiewicz, J. Słowacki, C. K. Norwid, K. I. Gałczyński, Cz. Miłosz, K. Iłakowiczówna, Z. Herbert, S. Worotyński, H. Mażul, A. Rybałko.	14	
--	--	---	----	--

Pasiekimų sritis: Literatūros ir kultūros pažinimas.

Pamokų ciklas: Martyrologia narodu polskiego w „Dziadach, cz. III“ A. Mickiewicza (3 kl. gim.)

Mokymosi turinys.

32.1. Kalbėjimas, klausymas ir sąveika.

32.1.1. Įvairių tekstų klausymas ir supratimas. Įtvirtinami įgūdžiai aktyviai klausytis amžiaus tarpsnį atitinkančių grožinių ir negrožinių tekstų [...] Mokomasi gautą informaciją panaudoti įvairiais komunikacijos tikslais. Mokomasi taikyti aktyvaus klausymosi strategijas: nusiteikti klausyti, suprasti ir domėtis, išskirti reikšmingą informaciją. [...]

32.1.2. Dalyvavimas įvairiose komunikavimo situacijose. Įtvirtinami įgūdžiai palaikyti ir plėtoti pokalbį, dalyvauti diskusijoje [...] remiantis įvairių sričių žiniomis. Mokomasi polemizuoti, samprotauti apie įvykius, reiškinius ir tekstus, pasirinkti tinkamą kalbinę raišką. [...]

32.2. Skaitymas ir teksto supratimas.

32.2.1. Skaitymo technika ir teksto supratimo strategijos. Mokiniai taiko pažintas žemesnėse klasėse strategijas įvairiuose naujuose mokymosi kontekstuose.

32.2.2. Teksto analizė, interpretacija ir vertinimas. Mokomasi atpažinti tiesioginę ir netiesioginę informaciją; siėti, lyginti, grupuoti, kritiškai vertinti ir apibendrinti skirtingos raiškos informaciją iš kelių įvairių šaltinių. [...] Skaitant sudėtingesnius tekstus mokomasi įvardyti teksto temą, problemą, nurodyti esmines ir neesmines detales, faktus, atpažinti raiškos priemones, paaiškinti jų prasmę ir tikslingumą; aptarti teksto vertę, problemas, idėjas, vertybes, išreikšti savo nuomonę apie tekstą. [...]

32.3. Rašymas ir teksto kūrimas.

32.3.1. Rišlaus teksto kūrimas ir redagavimas.

32.3.1.1. Teksto kūrimo gebėjimai. Kartojamas ir gilinamas pagrindinio ugdymo mokymosi turinys. [...]

32.3.1.2. Strategijos. Mokomasi pasirinkti teksto kūrimo, rašymo ir tobulinimo strategiją ir principus ir juos taikyti. [...]

32.3.2. Tekstų tipai ir žanrai. Mokomasi kurti įvairaus pobūdžio tekstus, paisant žanro reikalavimų ir atsižvelgiant į komunikacinę situaciją: samprotavimo rašinį problemine tema [...]

32.3.3. Rašymo technika ir rašyba, teksto pateikimas. Tobulinami pagrindinio ugdymo programos pakopoje įgyti gebėjimai.

32.4. Kalbos pažinimas.

32.4.1. Kalbos atmainų ir tekstų įvairovė. [...] Mokomasi atpažinti ir aptarti lenkų kalbos regioninius fonetikos, [...] ypatumus Lietuvoje, nurodyti bendrinio ir regioninio kalbos variantų vartojimo sritis. [...]

32.4.2. Kalbinė komunikacija ir kalbos kultūra. [...] Plėtojama abstrakcinė ir specifinė leksika, susijusi su literatūros ir kultūros probleminėmis temomis. Gilinami įgūdžiai rūpintis kalbos taisyklingumu. [...]

32.5. Literatūros ir kultūros pažinimas. Mokomasi įvairiais aspektais nagrinėti pateiktas privalomas problemines temas pasirenkant ir gretinant grožinės literatūros kūrinius ir kitus įvairius kultūros tekstus. [...]

32.5.1. Nagrinėjama problematika.

32.5.1.1. Žmogus istorijos kūryboje. Individo vaidmuo istorijoje: kova ir bejėgystė prieš istorijos mechanizmus. Tautos likimo dramatiškumas. Tautinio išsivadavimo kova. [...]

32.5.1.3. Žmogus tarp kitų žmonių. Individo laisvė ir atsakomybė. [...] Savigarba ir pagarba kitiems. Nesitaikstančios su pasauliu asmenybės.

32.5.6. Grožinio teksto analizė, interpretacija, kontekstai ir vertinimas.

32.5.6.1. Analizė ir interpretacija. Analizuojant ir interpretuojant kūrinį mokomasi remtis literatūros teorijos išmanymu, įgytu pagrindinėje mokykloje, ir savo (kaip skaitytojo ir kultūros vartotojo) patirtimi. [...] Mokomasi siėti interpretaciją su analize pasirinktu analizės aspektu, skaitytojo kultūrine, literatūrine ir gyvenimo patirtimi. Mokomasi atpažinti ir aptarti literatūros kūrinį išreikštas vertybes. [...] Mokomasi analizuoti epikos / lyrikos / dramos kūrinius žanro, tematikos, problematikos, kalbinės raiškos ir kt. aspektais, pasirinkti tinkamą kūrinio analizės aspektą, kryptingai vedantį prie interpretacijos. [...]

32.5.6.2. Interpretacija ir kontekstai. Mokomasi interpretuoti kūrinį literatūros raidos, kultūros, istorijos, filosofijos idėjų ir kt. kontekstuose. [...]

32.5.6.3. Vertinimas. [...] Mokomasi lyginti literatūros kūrinius su kitais kultūros teksta (pvz., filmu, spektakliu ir kt.) įvairiais aspektais. [...]

Pasiekimai

- Samprotauja apie tekste keliamų problemų, sprendimo būdų ir išvadų pagrįstumą. Vertina teksto turinį, [...] (A1.2.3).
- Pasirenka ir derina tinkamas teksto klausymo strategijas (A1.3.3).
- Dalyvauja įvairaus pobūdžio pokalbiuose, diskusijose, [...] remdamasis įvairių sričių kontekstais. Diskutuoja, samprotauja apie literatūros istorijos reiškinius, [...]. Pagrindžia savo nuomonę kelių tipų argumentais, apibendrina, vertina. Tikslingai naudojami neverbalinės kalbos ir kitomis priemonėmis (A2.1.3).
- Tikslingai parenka skaitymo strategijas ir kūrybiškai jas taiko (B1.3.3).

- Įvardija ir nagrinėja teksto problemą ir jos sprendimo būdus, analizuoja argumentų tinkamumą. [...] Daro teksto visumą apibendrinančias išvagas. Interpretuodamas taiko įvairias mąstymo operacijas. Vertina tekstą pagal nurodytus vertinimo kriterijus (B2.3.3).
- Sieja, lygina ir aptaria tekste esančią informaciją su žiniomis iš įvairių šaltinių. Kitiškai vertina tekstą, argumentuotai išsako savo nuomonę apie nagrinėjamą tekstą, remdamasis savo išmanymu, tekstu, specifinėmis žiniomis ir viešai prieinama informacija. Lygina tekstą su kitais teksta pasirinktu aspektu (B2.4.3).
- Kuria tekstus, iš esmės atsižvelgdami į temą, problemą, tikslą, komunikavimo situaciją, adresatą. Pasirenka atitinkamą teksto žanrą ir tipą, laikosi jo pagrindinių reikalavimų. Pasirenka tinkamą raišką, iš dalies laikosi kalbos stiliaus reikalavimų (C1.1.3)
- Taiko daugumą rašybos, gramatikos ir skyrybos taisyklių. Tinkamai vartoja bendrinės kalbos leksiką, iš esmės paiso stiliaus reikalavimų (C2.2.3).
- Dažniausiai tikslingai pasirenka ir taiko sakytinio ir rašytinio teksto kūrimo ir tobulinimo strategijas. Naudojasi įvairiais šaltiniais plėtodamas temą ir argumentuodamas teiginius. Redaguodamas tekstus taiko sukaupias kalbos žinias, daugeliu atvejų naudojasi įvairiais informacijos šaltiniais. [...] (C3.1.3).
- [...] Apibrėžia skirtingus bendrinės kalbos normos variantus, nurodo jų taikymo sritis ir paiso jų reikalavimų. [...] (D2.1.3).
- Plėtoja žodyną vartodamas abstrakcinę ir specifinę leksiką, susijusią su literatūros ir kultūros probleminėmis temomis. [...] (D2.2.3).
- Tikslingai pasirenka leksines ir gramatines kalbinės raiškos priemones, atsižvelgdamas į stiliaus reikalavimus. Redaguodamas savo tekstą atpažįsta ir taiso daugumą tipinių klaidų (D2.3.3).
- Skaito ir aptaria kūrinių remdamasis literatūros raidos žiniomis, įžvelgia bruožus, būdingus epochai, kurioje kūrinys atsirado (pvz., problematiką, stilių ar kalbą, tradicijas). [...] (E1.1.3).
- Analizuoja, interpretuoja, lygina ir vertina lyrikos, [...] dramos kūrinius, remdamasis literatūros teorija, kontekstų (pvz., socialinio, istorinio, biografinio, filosofinio) išmanymu ir savo (kaip skaitytojo ir kultūros vartotojo) patirtimi. [...] (E2.1.3).
- [...] Lygina literatūros kūrinius su kitais literatūros kūriniais ir su kitais kultūros teksta (E2.2.3).
- Taiko žinių kaupimo iš įvairių šaltinių ir jų sisteminimo asmeniškai naudingiausias strategijas. [...] (E4.1.3).

Pamokų ciklo uždaviniai: Dirbdami individualiai ir grupėse interpretuos A. Mickevičiaus „Vėlinių“ III d. grožinio teksto prasmę, tiesiogiai ir netiesiogiai pasakytas mintis; publicistinius tekstus, vertins argumentų pagrįstumą, lygins kūrinių su kitais kultūros teksta, dalyvaus įvairaus pobūdžio pokalbiuose, diskusijoje. Išsiaiškins, kaip atpažinti ir aptarti gimtosios kalbos regioninius fonetikos ypatumus Lietuvoje. Remiantis atliktomis užduotimis taisyklingai sukurs samprotavimo rašinį.

Kompetencijos (jų elementai), reikalingos mokymosi pasiekimams įgyvendinti

13. Komunikavimo kompetencija

[...] Rengdami žodinius, rašytinius ir kitus pranešimus, pristatydami ir diskutuodami apie juos grupėse, mokiniai derina įvairius komunikavimo kanalus ir priemones, įvairias komunikavimo strategijas. Nagrinėdami įvairaus pobūdžio tekstus, mokiniai įgyja gebėjimus atpažinti įvairias komunikavimo intencijas, informacinius ir asmenines nuostatas išreiškiančius pranešimus, manipuliacijų priemones, patikrinti pranešimo patikimumą, interpretuoti pranešimą remiantis išplėstiniu kontekstu.

14. Kultūrinė kompetencija

[...] Mokiniai nagrinėdami literatūros ir kitus meno kūrinius, medijų tekstus, kitus kultūros reiškinius, susipažindami su kūrėjais, atsižvelgia į platesnį istorinį, kultūrinį ir sociokultūrinį kontekstą, aptaria literatūros ir kitos meninės kūrybos vertę, suvokia kultūros daugialypiškumą. Supranta kalbą kaip kultūros dalį, jos elementų sąsajas su etninės kultūros ypatumais. [...] }

15. Pažinimo kompetencija

[...] Nagrinėdami kalbinius ir kultūrinius reiškinius, literatūros kūrinius mokiniai remiasi pagrindinėmis kalbotyros ir literatūrologijos sąvokomis, logiškai samprotauja ir argumentuoja, sistemina žinias, sieja skirtingos raiškos informaciją.[...]

16. Kūrybiškumo kompetencija

[...] Kurdami tekstą, mokiniai ieško informacijos, vertina ją, kelia klausimus, pasirenka raiškos ir pateikimo formą, numato teksto kūrimo strategijas. [...]

17. Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija

[...] Skaitydami ir analizuodami įvairaus pobūdžio tekstus mokiniai suvokia, kaip mintys ir emocijos veikia priimamus sprendimus ir elgesį, kaip asmeninės savybės daro įtaką pasirinkimams ir sėkmei.

Įvardija ir nagrinėja bendražmogiškas vertybes, kuria individualią vertybių sistemą. [...]

18. Pilietiškumo kompetencija

[...] Nagrinėdami žmogaus ir žmonių grupių (pvz., etninių, profesinių, amžiaus grupių) bendravimo ir bendradarbiavimo, atsakomybės problemas istoriniame ir dabartiniame sociokultūriniame kontekste, mokiniai ugdo gebėjimus atsakingai ir aktyviai dalyvauti visuomeniniame gyvenime, stiprinti pilietinį tapatumą, saugoti Lietuvos kultūrą, tradicijas ir gamtą, gerbti požiūrių ir gyvenimo būdų įvairovę. [...]

19. Skaitmeninė kompetencija

[...] Skaitydami ir klausydami tekstų mokiniai naudoja skaitmeninėmis priemonėmis, mokosi informacijos kaupimo, apdorojimo, jos patikimumo įvertinimo, skaitmeninės saugos bei autorių teisių tvarkos. [...]

Pasiekimai (iš pasiekimų raidos) ir perkeliameji gebėjimai (iš kitų dalykų)	Pamokos uždavinys	Ugdymo proceso / veiklų organizavimas Įrankiai, mokomoji medžiaga	Tikėtini rezultatai	Vertinimas, refleksija
1. Veiklos pavadinimas: Różne obrazy prześladowania Polaków. Lekcja 1-2.				
Dalyvauja įvairaus pobūdžio pokalbiuose, diskusijose, [...] remdamasis įvairių sričių kontekstais. Diskutuoja, samprotauja apie literatūros istorijos reiškinius, [...]. Pagrindžia savo nuomonę kelių tipų argumentais, apibendrina, vertina. Tikslingai naudoja neverbalinės kalbos ir kitomis priemonėmis (A2.1.3). Tikslingai parenka skaitymo strategijas ir kūrybiškai jas taiko (B1.3.3). Plėtoja žodyną vartodamas abstrakcinę ir specifinę leksiką,	Pracując z utworem oraz innymi tekstami kultury indywidualnie oraz w grupach, zanalizują i zinterpretują je, rozwiną umiejętności czytania ze zrozumieniem artykułu, notowania, wyrażania swojej opinii w dyskusji.	1. Zadanie wprowadzające. Podawanie skojarzeń związanych z wyrażeniami: <i>cierpienie narodu, Polska XIX wieku</i>. Uzasadnianie swego wyboru. Metoda burza mózgów lub aplikacja Mentimeter. 2. Analizowanie i interpretowanie poszczególnych części obrazu J. Matejki „Polonia-Rok 1863“. 3. Czytanie ze zrozumieniem artykułu K. Dzimiry-Zarzyckiej „J. Matejko Polonia-Rok 1863“. Zwrócenie uwagi na symboliczną wymowę dzieła.	Pracując nad zadaniami indywidualnie oraz w grupach, omówią sytuację polityczną i społeczną w Polsce XIX wieku. Zinterpretują obraz, odczytają symboliczną wymowę dzieła. Czytając ze zrozumieniem	Ocenianie kształtujące. Aktywność na lekcji. Praca w grupach oraz w udział dyskusji. Ewaluacja.

susijusią su literatūros ir kultūros probleminėmis temomis. [...] (D2.2.3). Skaito ir aptaria kūrinį remdamasis literatūros raidos žiniomis, išvelgia bruožus, būdingus epochai, kurioje kūrinys atsirado (pvz., problematiką, stilių ar kalbą, tradicijas). [...] (E1.1.3).		4. Praca w grupach z tekstem „Dedykacji“ oraz „Przedmowy“. 5. Zaprezentowanie wyników pracy zespołów. Uzasadnianie swoich odpowiedzi. Uzupełnianie spostrzeżeń na bieżąco. 6. Zainicjowanie dyskusji na temat: <i>Jaką cenę trzeba czasami zapłacić za wolność?</i> Praca domowa do wyboru Karta pracy 1.	artykuł publicystyczny, uzupełnią notatki właściwą informacją, wykorzystają ją w uargumentowanej wypowiedzi ustnej oraz pisemnej. Zanalizują fragmenty dramatu, omówią najważniejsze zagadnienia, zinterpretują ich przesłanie, wyjaśnią pojęcia kluczowe, zredagują notatki z lekcji. Wykorzystają materiał opracowany na lekcjach, wiadomości z historii, zabiorą głos w dyskusji.	
2. Veiklos pavadinimas: Cierpienie jednostek składające się na męczeństwo całego narodu. Lekcja 3-4.				
Samprotauja apie tekste keliamą problemą, sprendimo būdą ir išvadų pagrįstumą. Vertina teksto turinį, [...] (A1.2.3).	Pracując z utworem oraz innymi tekstami kultury indywidualnie oraz w	1. Zaprezentowanie przez uczniów efektów pracy domowej. Omówienie. 2. Praca w grupach z fragmentami dramatu. Karta pracy 2.	Przedstawiając wyniki pracy domowej, rozszerzą i utrwalą wiedzę związaną z wydarzeniami	Ocenianie kształtujące. Aktywność na lekcji.

Pasirenka ir derina tinkamas teksto klausymo strategijas (A1.3.3). Įvardija ir nagrinėja teksto problemą ir jos sprendimo būdus, analizuoja argumentų tinkamumą. [...] Daro teksto visumą apibendrinančias įžvalgas. Interpretuodamas taiko įvairias mąstymo operacijas. Vertina tekstą pagal nurodytus vertinimo kriterijus (B2.3.3). Dažniausiai tikslingai pasirenka ir taiko sakinio ir rašinio teksto kūrimo ir tobulinimo strategijas. Naudojasi įvairiais šaltiniais plėtodamas temą ir argumentuodamas teiginius. Redaguodamas tekstus taiko sukaupias kalbos žinias, daugeliu atvejų naudojasi įvairiais informacijos šaltiniais. [...] (C3.1.3). Analizuoja, interpretuoja, lygina ir vertina lyrikos, [...] dramos kūrinius, remdamasis literatūros teorija, kontekstą (pvz., socialinio, istorinio, biografinio, filosofinio) išmanymu ir savo (kaip skaitytojo ir kultūros vartotojo) patirtimi. [...] (E2.1.3). [...] Lygina literatūros kūrinius su kitais literatūros kūriniais ir su kitais kultūros teksta (E2.2.3). Taiko žinių kaupimo iš įvairių šaltinių ir jų	grupach, zanalizują i zinterpretują je, rozwiną umiejętnośći porównywania , tworzenia definicji wyrazów, notowania, reprezentowania wyników pracy grupy na forum klasy.	3. Zaprezentowanie wyników pracy zespołów. Uzasadnianie swoich odpowiedzi. Uzupełnianie notatek na bieżąco. 4. Ćwiczenia językowe. Zdefiniowanie pojęć: <i>martyrologia, mesjanizm</i>. Odwołanie się do historii Polski. 5. Praca w dwuosobowych grupach ze wskazanymi tekstami kultury. Analizowanie oraz interpretowanie obrazu Jacka Malczewskiego „Zesłanie studentów“. 6. Analizowanie oraz interpretowanie piosenki Jacka Kaczmarskiego „Zesłanie studentów według Jacka Malczewskiego“. 7. Zaprezentowanie efektów pracy z tekstami kultury. Uzasadnianie swoich odpowiedzi. Uzupełnianie notatek na bieżąco. Praca domowa Karta pracy 3	historycznymi na Litwie, wykazą się umiejętnością segregowania i gromadzenia informacji. Przeprowadzą analizę fragmentów dramatu, zanotują, wyjaśnią cytaty, dostrzegą odwołanie się do Biblii, określą stosunek pisarza do przedstawionych wydarzeń. Przedstawią uargumentowane odpowiedzi. Wyjaśnią znaczenie wyrażenia <i>martyrologia narodu polskiego oraz mesjanizm polski</i>. Zinterpretują, porównają teksty kultury nawiązujące do motywu zesłania studentów. Przedstawią wyniki pracy na forum klasy.	Praca w grupach, przedstawienie rezultatów pracy domowej, pracy grupy, zaprezentowanie zredagowanej notatki z lekcji. Ewaluacja.
--	--	--	---	--

sisteminimo asmeniškai naudingiausias strategijas. [...] (E4.1.3).				
3. Veiklos pavadinimas: Zagadnienia poprawności fonetycznej języka ojczystego na Litwie. Lekcja 5.				
Sieja, lygina ir aptaria tekste esančią informaciją su žiniomis iš įvairių šaltinių. Kitiškai vertina tekstą, argumentuotai išsako savo nuomonę apie nagrinėjamą tekstą, remdamasis savo išmanymu, tekstu, specifinėmis žiniomis ir viešai priinama informacija. Lygina tekstą su kitais tekštais pasirinktu aspektu (B2.4.3). [...] Apibrėžia skirtingus bendrinės kalbos normos variantus, nurodo jų taikymo sritis ir paaiskina jų reikškimą. [...] (D2.1.3). Tikslingai pasirenka leksines ir gramatines kalbinės raiškos priemones, atsižvelgdamas į stiliaus reikalavimus. Redaguodamas savo tekstą atpažįsta ir taiso daugumą tipinių klaidų (D2.3.3).	Pracujant z artykułem oraz fragmentem filmu „Lawa“ T. Konwickiego przeanalizują regionalne cechy fonetyczne młodych Polaków na Litwie, zestawia z monologiem Adolfa w scenie „Salon warszawski“, rozwina umiejętność czytania ze zrozumieniem artykułu, notowania, przeciwia poprawną wymowę fonetyczną.	1. Zaprezentowanie przez uczniów efektów pracy domowej. Omówienie. 2. Uzupełnianie pierwszej rubryki karty pracy na podstawie informacji w książce K. Geben „Współczesny język polski. Swoistość języka polskiego na Litwie“, str. 27-29. 3. Obejrzenie fragmentu filmu T. Konwickiego „Lawa“ Karta pracy 4. 4. Przedstawienie oraz omówienie indywidualnych wyników pracy. 5. Wykonywanie ćwiczeń ze str. 29-31. Praca domowa Przygotowanie się do pracy pisemnej w formie rozprawki. Powtórzenie materiału opracowanego w cyklu lekcji <i>Martyrologia narodu polskiego w „Dziadach, cz. III“ A. Mickiewicza, świata przedstawionego w utworze, zasad pisania rozprawki.</i>	Przedstawiając wyniki pracy domowej, powtórza zasady zapisu bibliograficznego, zwróci uwagę na regionalne cechy fonetyczne języka polskiego na Litwie, akcent. Czytając ze zrozumieniem artykuł, wyjaśni regionalne cechy fonetyczne młodych Polaków na Litwie, zestawia z monologiem Adolfa w scenie „Salon warszawski“. Przedstawi wyniki pracy na forum klasy. Wykonają ćwiczenia fonetyczne.	Ocenianie kształtujące. Aktywność na lekcji. Przedstawienie rezultatów pracy domowej, zaprezentowanie zredagowanej notatki z lekcji. Ewaluacja.
4. Veiklos pavadinimas: Praca pisemna w formie rozprawki. Lekcja 6-7.				

Kuria tekstus, iš esmės atsižvelgdami į temą, problemą, tikslą, komunikavimo situaciją, adresatą. Pasirenka atitinkamą teksto žanrą ir tipą, laikosi jo pagrindinių reikalavimų. Pasirenka tinkamą raišką, iš dalies laikosi kalbos stiliaus reikalavimų (C1.1.3) Taiko daugumą rašybos, gramatikos ir skyrybos taisyklių. Tinkamai vartoja bendrinės kalbos leksiką, iš esmės paiso stiliaus reikalavimų (C2.2.3).	Wykorzystując opracowany materiał, napiszą pracę pisemną w formie rozprawki na jeden z podanych tematów.	1. Praca indywidualna. Napisanie pracy pisemnej na wybrany temat wg stworzonego planu, uwzględniając kryteria oceny rozprawki.	Napiszą pracę pisemną w formie rozprawki na jeden z podanych tematów.	Ocenianie według kryteriów oceny rozprawki
---	---	---	--	---

Karta pracy 1.

Praca domowa do wyboru

1. Przyjrzyj się podanemu zdjęciu oraz przygotuj notatkę o osobie, której imię i nazwisko zostało upamiętnione w Kownie. Wskaż źródła, z jakich korzystałeś(-łaś).
2. Przygotuj notatkę o Dniu Obrońców Wolności obchodzonym na Litwie. Wskaż źródła, z jakich korzystałeś(-łaś).

Karta pracy 2.

Grupa 1.

1. Na podstawie aktu I, sc. 1 [od początku do wersu 180] przygotujcie notatkę, w której zostaną wykorzystane następujące słowa-klucze: młodzi ludzie, wieczór wigilijny, sytuacja i postawa uwięzionych, kapral, aresztowanie Żegoty, motywy działania i osobowość Nowosilcowa, przebieg śledztwa, poświęcenie się Tomasza, warunki w więzieniu, wesołe usposobienie Frejenda.

2. Zinterpretujcie słowa Tomasza Zana:

*Musi z towarzystw naszych wielką rzecz wysnować
I nowych wiele ofiar carowi poświęcić.*

Grupa 2.

1. Na podstawie aktu I, sc. 1 [od wersu 180 do wersu 306] przygotujcie notatkę, w której zostaną wykorzystane następujące słowa-klucze: kibitki, kościół, wygląd chłopców, zmiany w wyglądzie Janczewskiego, zachowanie się Janczewskiego, postawa gapiących się ludzi, skatowany Wasilewski, zachowanie się żołnierza, nawiązanie do Biblii, samobójstwo Ksawerego.

2. Zinterpretujcie słowa Jana Soblewskiego:

*Jeśli zapomnę o nich, Ty, Boże na niebie,
Zapomnij o mnie.*

Grupa 3.

1. Na podstawie aktu I, sc. 7 [od początku do wersu 189] przygotujcie notatkę, w której zostaną wykorzystane następujące słowa-klucze: podział na grupy, tematy do rozmowy, Nowosilcow w Warszawie, polska poezja,

Litwa, wygląd i zachowanie Cichowskiego przed aresztowaniem, tortury w więzieniu, wygląd i zachowanie Cichowskiego po zwolnieniu z więzienia, milczenie, pamięć.

2. Zinterpretujcie słowa Adolfa Januszkiewicza:

*Bo teraz Polska żyje, kwitnie w ziemi cieniach,
Jej dzieje na Sybirze, w twierdzach i więzieniach.*

Karta pracy 3.

Obejrzyj fragment filmu T. Konwickiego *Lawa* [od 50:10 do 52:35 min] oraz odpowiedz na pytania.

1. Kto i dlaczego wcielił się w rolę Adolfa w scenie „Salon warszawski“?
2. Jak oceniasz taki pomysł reżysera T. Konwickiego? Uzasadnij.
3. Sporządź opis bibliograficzny filmu.

Karta pracy 4.

Uzupełnij tabelę.

Wymowa młodych Polaków na Litwie	Wyjaśnienie terminu, przykłady	Przykłady z monologu Adolfa w scenie „Salon warszawski“
Labializowanie		
Redukcja samogłosek		
Akanie		
Mieszanie zakresu o/ó		
Odnosowanie samogłosek		
Wymowa <i>ł</i> przedniojęzykowo-zębowego, <i>h</i> dźwięcznego		
Przesadna miękkość spółgłoski <i>l</i>		
Niepełna miękkość spółgłosek: <i>ś, ź, ć, dź</i>		

Wymowa grup spółgłoskowych: <i>sv, šv, tv, kv, čv</i>			
Ubezdwięcnienie przyimka z			
Zmiany akcentu			

Karta pracy 5.

Wybierz jeden z podanych tematów i napisz rozprawkę (tematy 1–2). Objętość pracy pisemnej: 250–400 wyrazów. W czystopisie policz wyrazy, zaznacz kreską granicę 250 wyrazów i zapisz liczbę na marginesie.

1. Przedstaw różne oblicza patriotyzmu ukazane w „Dziadach, cz. III” A. Mickiewicza oraz innych tekstach kultury.
2. Jaki jest sens pamięci o martyrologii narodów? Rozważ problem, odwołując się do „Dziadów, cz. III” A. Mickiewicza oraz wybranych przykładów filmowych lub historycznych.

3. SKAITMENINĖS MOKYMO PRIEMONĖS, SKIRTOS ĮGYVENDINTI BP

Nr	Pavadinimas	Anotacija	Tiksli nuoroda
1.	Skaitmeninių mokymo priemonių sąrašai	Rekomenduojamų nuotoliniam mokymui organizuoti skaitmeninių mokymo priemonių sąrašas. Skaitmeninės mokymo priemonės suskirstytos pagal ugdymo sritis, dalykus, klases ir mokymo priemonių tipą	https://www.emokykla.lt/nuotolinis/skaitmenines-mokymo-priemones
2.	Lekcje w sieci.PL	„Lekcjewsieci.pl“ yra visuomeninis projektas, kurio tikslas padėti mokytojams, studentams ir tėvams įgyti patikrintą ir struktūruotą švietimo turinį visais švietimo lygmenimis. Daugelis mokytojų įsitraukė kuriant svetainę, kurioje lengva naršyti, atitinkančią pagrindinę mokymo programą, pateiktą prieinamu ir įdomiu būdu. Taip pat pridėtas skirtukas „School of Pass“, kuriame bus tobulinimo, gerovės, STEAM projektų, kūrybiškumo ir įdomių skaitmeninių priemonių pamokos.	https://lekcjewiseci.pl/
3.	Filmoteka szkolna	Lenkijos kino instituto mokytojų ir studentų švietimo portalas www.filmotekaszkolna.pl yra papildomos medžiagos šaltinis. Apima apžvalgas ir straipsnius apie	www.filmotekaszkolna.pl

		rekomenduojamus filmus, knygas ir straipsnius, sudarančius kontekstą atskiroms temoms, siūlomus diskusijų klausimus ir scenas analizei. Portale taip pat yra pamokų planų, kuriuos mokytojai parengė tam tikrai ugdymo pakopai. Ši svetainė taip pat yra forumas, kuriame galima keistis kontaktais ir patirtimi. <i>Filmoteka szkolna</i> gali naudotis daugelio dalykų - lenkų kalbos, kultūros, istorijos mokytojai	
4.	Epodreczniki.pl	<i>E podreczniki</i> tai skaitmeniniai vadovėliai ir mokymo priemonės lenkų kalba.	https://epodreczniki.pl
5.	Wolne lektury	Virtuali edukacinė biblioteka. Programinės literatūros kūriniai.	https://wolnelektury.pl/
6.	Scholaris.PL Mokytojų portalas	Portale pateikiama lenkų kalba metodinė medžiaga įvairiomis temomis, skirtingų dalykų mokyt. Pamokų planai nuo pradinio iki vidurinio ugdymo.	http://scholaris.pl/
7.	Skaitmeninė mokymo priemonė tautinių mažumų gimtosioms kalboms	SMP tautinių mažumų gimtųjų kalbų mokymuisi veiksmingam Vidurinio ugdymo bendrųjų ugdymo programų įgyvendinimui, kuriose akcentuojamas gebėjimų suvokti ir kurti tekstą poreikis įvairiose srityse. SMP yra nagrinėjami ne tik grožiniai, bet ir publicistiniai tekstai, eseistikos fragmentai, kiti kultūros tekstai (verbaliniai ir neverbaliniai). Sukurtoje SMP daug dėmesio skiriama įvairiems tekstams, su kuriais mokiniai susiduria kasdien, skirtingų tekstų tikslams, poveikiui, manipuliacijai kalba suprasti.	https://smp2014tm.ugdome.lt/
8.	Daugiakalbė lenkų kalbos mokymosi platforma polski.info	Interaktyvi internetinė platforma <i>polski.info</i> skirta mokytis lenkų kalbos A1-B1 lygmenyse. Priemonė susideda iš fonetikos pratimų, lenkų kalbos kursų, gramatikos vadovo, žodyno su žodžių tarimo įrašais, todėl gali būti naudojama kalbos pratimams. Pateikiami tekstai siejami su šiuolaikinės Lenkijos kasdieniu gyvenimu ir gali būti lingvokultūrinės informacijos šaltiniu.	https://polski.info/lt
9.	Edukacinė svetainė	Tai moderni priemonė aktyvinanti ir skatinanti domėjimąsi muzika. Svetainėje siūloma beveik pusė tūkstančio muzikos kūrinių – nuo baroko operų iki puikių simfoninių kūrinių iki vokalinės ir eksperimentinės muzikos.	https://muzykotekaszkolna.pl/

10.	Interneto portalas - virtualioji biblioteka	Interneto portalas, kuriame galima rasti didžiąją dalį viešai prieinamų mokykloje skaitytų kūrinių. Vartotojas gali rinktis iš kelių failų formatų, todėl gali skaityti kompiuteriu, išmaniuoju telefonu ar skaitytuvu.	https://lektury.gov.pl/
11.	Tinklapis	Tinklapis su dokumentiniais ir vaidybiniais filmais, reportažais, animacija, eksperimentiniais filmais, teatro ir operos spektaklių įrašais, koncertų registracijomis, kultūrinio ir visuomeninio gyvenimo dokumentais bei radijo laidomis. Iš viso yra daugiau nei 7 tūkst. garso ir vaizdo failai yra nemokami. Juos galima naudoti visuose skaitmeniniuose įrenginiuose: staliniuose ir nešiojamuosiuose kompiuteriuose, planšetiniuose kompiuteriuose, išmaniuosiuose telefonuose. Svetainėje yra EDU paskyra, skirta nemokamai naudotis mokomąja audiovizualine medžiaga.	https://fina.gov.pl/ https://fina.gov.pl/edukacja/
12.	Interneto portalas	Mokymo medžiaga paruošta nuotoliniam, hibridiniam ir tradiciniam mokymuisi.	https://www.gov.pl/web/zdalnel ekcje

4. LITERATŪROS IR ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

NR	Literatūra, šaltiniai	Trumpa anotacija
1.	Polonistyka.pl [https://www.czasopismopolonistyka.pl/]	Polonistyka – tai leidinys, kurį rekomenduoja Lenkų kalbos komisija. Kiekvienas šio leidinio numeris yra teminis ir juo siekiama išplėsti kompetencijas šiose srityse: kalbinėje, literatūrinėje, metodinėje ir pedagoginėje.
2.	Polonistyka. Innowacje https://pressto.amu.edu.pl/index.php/pi	Tai elektroninis mokslinis leidinys, kuriame publikuojami straipsniai gvildenantys aktualias švietimo problemas ir lenkų kalbos mokymo metodikos klausimus. Susipažindami su mokslininkų idėjomis ir gimtosios kalbos mokymo patirtimis mokytojai gali tobulinti savo profesines kompetencijas.

3.	Józef Szostakowski, Wilno i okolice. Przewodnik literacki . Vilnius: Standartų spaustuvė, 2012.	Kiekvienas šios knygos skyrelis skirtas konkrečiam rašytojui ir aprašo vietas Vilniaus mieste ir jo apylinkėse, kurios yra įvairiais būdais susijusios su šio rašytojo gyvenimu, veikla ar kūryba. Publikacijos pabaigoje pateikiamas labai didelis literatūros sąrašas. Vadovas gali praplėsti mokytojų bendrakultūrinius kompetencijas, o taip pat padėti planuoti pamokas kitose ugdymo aplinkose, formuluoti mokinių savarankiško darbo užduotis..
4	Irena Masoīt, Eglė Patiejūnienė, Kristina Rutkovska, Lenkų-lietuvių teminis žodynas , Vilnius: Alma littera, 2007.	Žodynas sudarytas teminiu principu, apima leksika susijusia su skirtingomis gyvenimo sritimis. Žodyne pateikiami ne tik atskiri žodžiai, bet ir dažniausiai vartojami žodžių junginiai (kolokacijos), kurie dažnai skiriasi lenkų ir lietuvių kalbose. Pateikiama medžiaga parodo lenkų ir lietuvių leksikos skirtumus, gali būti naudojama įvairiems uždaviniams - kalbų gretinimui, nesudėtingiems vertimo pratimams.
5.	Irena Masojć, Henryka Sokołowska (sud.), Tożsamość na styku kultur , t. 4. Kraków: Księgarnia Akademicka, 2021. Prieiga per internetą: https://books.akademicka.pl/publishing/catalog/book/320	Tai VDU Lenkų kalbos ir kultūros centro parengtas mokslinių straipsnių rinkinys, kuriame daug dėmesio skiriama lenkų kalbos didaktikos klausimams. Viena skyriuje mokytojai gali susipažinti su tyrimų, nagrinėjančių Lietuvos lenkų mokyklų mokinių kultūrinę ir kalbinę savimonę, rezultatais ir metodinėmis išvalgomis. Kitame skyriuje pateikiamos rekomendacijos, koku būdu galima sudominti mokinius konkrečiais literatūriniais tekstais.
5.	Knygų serija lenkų kalba Most , Wydawnictwo Stentor. Prieiga per internetą: https://www.stentor.pl/katalog/produkty/seria:most/typpublikacji:e-publikacje	Knygų serija lenkų kalba „Most“ (pvz. „Most. Starożytność. Przewodnik dla licealistów“) yra naudinga vyresniųjų klasių mokiniams, taip pat mokytojams. Atskiri tomai skirti priartinti literatūros laikotarpius nuo antikos iki XX amžiaus. Juose straipsniai apie meno tendencijas ir stilius, išimintinus reiškinius, suvaidinusius svarbų vaidmenį epochos kultūroje, taip pat išsami literatūros šia tema apžvalga. Aptariami atrinkti meno kūriniai. Pateikiami kūrinių interpretacijų pavyzdžiai. Taip pat yra testų su atsakymais, skirtų skaitymo supratimo įgūdžiams tikrinti, patalpinti mokinių rašiniai su mokytojų pastabomis.
6.	Knygų serija lenkų kalba Trener , Wydawnictwo Szkolne PWN. Prieiga per internetą: https://ksiegarnia.pwn.pl/Trener-Jak-czytac-wiersze-Poziom-rozszerzony,68959956,p.html	Knygų serija lenkų kalba „Trener“ (pvz., „Jak czytać wiersze?“, „Jak czytać gazety?“) yra naudinga vyresniųjų klasių mokiniams, taip pat mokytojams, kurie gali pasisemti įkvėpimo lenkų kalbos pamokoms. Leidinyje „Jak czytać wiersze?“ yra teorinių žinių apie eilėraščių analizę, lyrinės raiškos priemones ir svarbiausias su šiuo

		literatūros žanru susijusias sąvokas. Taip pat pateikiami eilėraščių skaitymo ir analizės metodai, leidžiantys ne tik atrasti teksto prasmę, bet ir nurodyti atitinkamą kontekstą bei susieti jį su kitais kultūros tekstais. Naudodamiesi surinkta medžiaga, sukurti rašytinę kūrinio arba kūrinių interpretaciją. Pateiktos strategijos yra universalaus pobūdžio, todėl jomis galima naudotis analizuojant įvairių epochų eilėraščius, kurių nemažai galima rasti šiame leidinyje.
	Kinga Geben, Współczesny język polski. Swoistość języka polskiego na Litwie. Vilnius: VU leidykla, 2019.	Šioje mokymo priemonėje atsižvelgiama į specifines lenkų kalbos kultūros ugdymo Lietuvoje problemas. Kiekviename skyriuje pateikiama regioninių ypatumų apžvalga ir praktinio darbo užduotys. Teorinė medžiaga gali būti panaudota mokinių savarankiškam darbui (pvz. referatų ar pateikčių rengimui), užduotys - praktiniams užsiėmimams.

5. UŽDUOČIŲ IR MOKINIŲ DARBŲ, ILIUSTRUOJANČIŲ PASIEKIMŲ LYGIUS, PAVYZDŽIAI

Rašymo pasiekimus iliustruojantys pavyzdžiai

Šiose metodinėse rekomendacijose pateikti 12 klasės samprotavimo rašinio vertinimo pavyzdžiai gali būti panaudoti kaip mokomoji/didaktinė medžiaga tiek mokiniams tiek mokytojams. Mokytojas galėtų su mokiniais prisiminti, kokie reikalavimai keliami rašomajam darbui bei supažindinti su vertinimo kriterijais. Rašinių tekstus būtų galima duoti recenzuoti ir įvertinti pagal pasirinktus kriterijus mokiniams. Išanalizuojamas ir palyginamas kūrybinių darbų tekstų **turinys** (ar teksto turinys atitinka užduoties reikalavimus, ar yra pasakojama, aprašoma, samprotaujama), **sandara** (ar tinkama teksto struktūra, pakankamai išplėtotos įžanga, pabaiga, dėstymo pastraipa, ar sklandžiai siejamos pastraipos ir tt.). Tokio tipo pratimai padeda suprasti tekstų kūrimo ir redagavimo principus, kaip sėkmingai taikyti savo žinias praktinėje veikloje. Atkreipiamas dėmesys į tai, kad sukurtą tekstą būtina redaguoti **kalbos taisyklingumo** ir **kalbinės raiškos** priemonių tinkamumo, formalaus ir semantinio rišlumo atžvilgiu, būtina sukurtą tekstą suprantamai, taisyklingai ir estetiškai pateikti adresatui.

Pavyzdys 1, 2 - aukštesnių kompetencijų lygio rašomieji darbai.

Pavyzdys 3 - pagrindinio kompetencijų lygio rašomasis darbas.

Pavyzdyds 4 - patenkinamo kompetencijų lygio rašomasis darbas.

Pavyzdys 5 - slenkstinio kompetencijų lygio rašomasis darbas.

„Wiek XIX był dla naszego Narodu czasem politycznej nie-
woli, ale równocześnie był to okres jakiegoś nierównomiernego
wzlotu polskiej kultury” (P. Jaroszyński). Uzasadnij myślenie
filozofa, omawiając wybrane arcydzieła polskiej litera-
tury i / lub kultury powstałe w tym okresie.

→ akcept
Jeden z najwybitniejszych twórców niemieckiego romantyzmu
Karl Heinrich Heine powiedział: „Każda epoka ma swoje wady, któ-
re suną się z wadami epok wieńszych, - i to właśnie na-
zywamy ścieraniem ludzkości”. W historii Polski wiek XIX był
przełomowym okresem zarówno politycznym, jak i kulturowym:
mimo to, że państwo polskie nie istniało na mapie świata
przez 123 lata (1795-1918), młodość przez władzę zaborców,
była to też epoka ogromnego postępu polskiej kultury. W wy-
bitnych utworach, na przykład, dziełach literatury, polscy
twórcy potrafili przekazać stylowi Polaków z całokształ-
tem ścierania światowego - pozytywnego i negatywnego,
kreując autentyczne historie w prawdziwych arcydziełach
kultury polskiej.

Jednym z najbardziej wpływowych dzieł polskiej litera-
tury XIX wieku jest „Ballada” B. Prusa, czyli powieść „z wielkich
pytań” romantyzmu i pozytywizmu. Dany utwór prezentu-
je wiele cech arcydzieła: tematykę aktualną w momen-
cie ukazania się utworu (w końcu XIX wieku) oraz ponadra-
sowy charakter opisywanych aspektów. Ilustruje on przeżycia
ludzi na styku epok, czyli zmierzchu konwencji romanty-
zmu. Świadczą o tym upadek młody naród w niewolę
ce, na przykład, ideał J. Kłosa w Wiosnie Ludów,
która nie tylko zniszczyła gospodarkę, ale też podzieliła
społeczeństwo. Po klęsce powstały dwie podsta-
wowe grupy społeczne: dobrobyt (Młodzieńcy biali
Szlangbajni), który starał się tylko o własny dobrobyt,
oraz tzw. „ostatni idealista” (Wolubski czy Kłosa), któ-
ry szukał możliwości wsparcia kraju od wewnątrz.
Nawołaniem do poprawy sytuacji polski Polaków miał służyć
krytycyzm, czyli białych polskich pozytywistów, którzy
głosili hasła: „praca u podstaw”, „praca organizacyjna”,
„emancypacja kobiet” czy „anulacja Żydów”. W utworze
są przedstawione próby realizacji każdego z nich. Na
przykład, „praca u podstaw”, Wolubski wspiera osoby

2) najmniej uprzedmiotowione, które znalazły swój byt w dziełach Iwona Jankewicza. Ponadto, wątek emancypacji i ilustruje między innymi powieść Wąsowska, która na przełomie tradycji i nowoczesności sama ubiegała się o względy masy (Wolskiego). Wielkim jest fakt, że ułomki polityki politycznej w Polsce były charakterystyczne też w innych krajach Europy. Te też ułomności i zarazem ^{przedstawia} ułomności powieści "Lalki" ^{współczesny} "Lalki" powieści amerykańskiej pisarki "Julii" ^{złoty wiek} "Lalki" pt. "Bridgetonowie". Akcja tych powieści toczy się na początku XIX w. w Wielkiej Brytanii, mierzalnej której uwalnia porostatki feudalizmu poprzez kasta politycznych. Ośrodek bohaterowie - Dafna i Symon - wspierają mierzalniców swej postawie, gdzie niechęć państwa jak przesłona Zastawna. Oprócz tego, występują tam też przedstawiciele emancypacji, na przykład, Helena mierzalnic o kancerze naukowej jak Maria Skłodowska-Curie. To jeszcze raz potwierdza uniwersalizm arcydzieła "Lalki" iudzie aktualności kaster ^{politycznej} politycznej, które stały się bodźcem do reformy atawizmów społecznych i podniosły wartość kultury polskiej w trudnym okresie historii.

Kolejnym utworem, dotyczącym o wolności kultury polskiej w XIX wieku, jest powieść "Nad Niemnem" E. Oleszkowej. Po pierwsze, utwór przedstawia problem narodu polskiego w danym okresie: ucieczka powstania styczniowego nie są stanowami przez młode pokolenie, które wybiera kompromisy. Mało na umadze Zygmunta Korwinińskiego, który po wyjeździe na studia zagranicę stracił przynależność do ojczyzny i ilustruje wynarodowienie. Młody utwór zwraca uwagę na asymilację z tzw. "wielkimi cywilizacjami", na przykład, Anglikami lub Francuzami, przynajmniej cierpienie swojej matce Audrejowej, która nie myślała należeć do nich. Po drugie, epopeja nadniemiecka jest jedynym w swoim rodzaju świadectwem kultury, która odchodzi w niepamięć. Chodzi o tradycje szlachty polskiej (Benedykt Korwiniński miał dbać o zachowanie majątku), wartości patriotyzmu (o Młode powstanie dba tylko Anielu i Jan Bohatynowie), religijność (Zygmunt wniósł na Kłobucko, który planuje mieć "Judyty"). Jedyną nadzieją na lepszą przyszłość i zachowanie cnot kulturowych przez

założycieli wodu Bohaterów Janu i Cecylii jest zmię-
rek Janu i Justyny. Odbiorca może tylko w domyśle
o ich przyszłości i wenić w lepsze, lecz pisanie XX wieku
w. Mitosz w wienzu „Rozważanie Justyny” Tamie wszelkie
pozytywne nadzieje. Polski noblista twierdzi, że nad Niem-
nem więcej ~~nie~~ nie ułamyśmy pełni ówczesnej kultury,
ovar nawiązała przyszłość Justyny: koniec wodu, doświadc-
zenie wojen światowych i w wyniku - zstanie. W ten
sposób o łone ludzi XIX wieku myśli przedstawiciel pokole-
nia Kolumbów, jednaki kluczem negaty jest to, że poprze-
taką analizę „Nad Niemnem” ^{Mitosz} ułamyje ponadczas-
ność dzieła i powstania mu stałe miejsce w kulturze
ludzkosci. W świetle przytoczonych argumentów wynika,
iz „Nad Niemnem” spełnia celny arcydzieła, demaskuje
problemy Polaków w XIX wieku oraz stanowi pamięć
o kulturze, która już zanikła, lecz która interesuje
ludzi do dziś.

Reasumując przytoczone fakty, nie pozostaje wątpli-
ności co do ~~po~~ uniwersalnego wymiaru arcydzieła
literatury polskiej XIX wieku. Przedstawiają one
nie tylko bolesne doświadczenia Polaków, lecz też
świadczą o niesamowitym wzroście polskiej kultury
w danym okresie historycznym. O wartości takich
utworów awangardysta XX w. Charles Bukowski pisał:
„(.) jak powiedział Bóg, załadując nogę na nogę /, niozę,
iz stworzyłem wielu poetów /, lecz tak niewiele /, poezji.”
W ten sposób portujemy wartość arcydzieła polskich
w ocenie literatury: w wielotym momencie myta-
na raciera się granica między prozą a poezją, czyli
wspomniane utwory naprawdę były, są i będą
ogromnie ważną częścią dziedzictwa światowego.

"Wiek XIX był dla naszego Narodu czasem politycznej niewoli, ale równocześnie był to okres jakiegoś niesamowitego wzrostu polskiej kultury" - P. Jędrzejowski. Uzasadnij myśl filozofa, omawiając wybrane arcydzieła polskiej literatury i/lub kultury powstałe w tym okresie.

Okres zaborów był niesamowicie trudny dla Polaków, porzucił nieusuwalne piętno na historii Polski, jednak nieosiągnął skutku i nie zniszczył polskości. Słowa filozofa P. Jędrzejowskiego: "Wiek XIX był dla naszego Narodu czasem politycznej niewoli, ale równocześnie był to okres jakiegoś niesamowitego wzrostu polskiej kultury", są potwierdzeniem, iż właśnie XIX wiek stał się premonitory i odegrał ogromną rolę w zachowaniu polskości. Ten okres stworzył takich tytanów piśmiennictwa polskiego, jak: Adam Mickiewicz czy Stanisław Wyspiański, którzy nie tylko pisali "ku pokrzepieniu serc", ale również wartość estetyczna utworów tych autorów jest trudna do wyekwipowania.

A. Mickiewicz - uznawany w całym świecie, najwybitniejszy polski poeta romantyzmu. Jak nikt inny odczuł na sobie cenzurę, oraz represje, gdyż za swoją działalność społeczno-polityczną został uwieczniony, po czym restany na emigrację. Właśnie A. Mickiewicz zapoczątkował polski romantyzm w literaturze, a jednym z najwybitniejszych utworów tego poety - "Pan Tadeusz", stał się epopeją narodową. Zgodnie ze wszystkimi prawami romantyzmu ten utwór nie jest porzeczony wątku romantycznego ze nres, słowem końcem, czyli trójką, tu mitem, składającego z Telimenu oraz, głównych bohaterów, Tadeusza i Zosi. Inną cechą charakterystyczną dla tego poety i epoki jest fascynacja przyrodą i tradycjami polskimi. Mickiewicz dogłębnie opisał

piękno terenów polskich, takich jak: pola uprawne, najczystsze zbiorniki wodne czy potężne lasy, do tego użył epitetów ("błękitnej równinie"), metafor ("niebiańskie") i porównania ("Bo każda chmura inna (...) / Pełnie jak żółta leniwa"). Również zwrócił uwagę na tradycje polskie, zarówno szlacheckie jak i chłopskie. Opisał przygotowywanie kawy, polowania czy uste, charakterystyczne nawiązyując do warstwowości. Jednak nie omiął tradycji pracy i osobowości (gościnności) chłopskich. A po Mickiewiczu pojął te warstwy społeczne poprzez polones, który również stał się akcentem ekranizacji "Pan Tadeusz" i Andrzeja Wajdy, gdyż ten taniec nie tylko symbolizuje jedność narodu, lecz również nadzieję w lepszą przyszłość. Co jest najważniejsze, A. Mickiewicz opisując otoczenie tradycji nie tylko popisał się swoim talentem i nerwową wyobraźnią, ale przez swój utwór wzmacniał ducha Polaków, zachęcał do twórczości innych pisarzy oraz wzmacniał motywację Polaków w dążeniu do niepodległości. Dlatego Adam Mickiewicz jest jedną z przyczyn tak wielkiego wzrostu kultury polskiej w XIX wieku.

W schyłku XIX wieku sformowała się epoka Młodej Polski, która zastąpiła pozytywizm a jednym z najwybitniejszych jej przedstawicieli jest Stanisław Wyspiański. Dramatopisarz znajdując się na weselu Lucjana Rydla wpadł na myśl o przeniesieniu tego święta na papier i na jego podstawie napisaniu dramatu. Wyspiański swe dzieło nazwał "Wesele". W utworze para młoda popełnia mescalians, podobnie jak sam autor, gdyż przedstawiciel warstwy szlacheckiej chce wziąć za mąż chłopkę. Chłopi natomiast są z granice społeczne, co otwiera

doświadczeniu walki ze zjawami, nawołującym do walki o ojczyznę. Duchem, który przyszedł do dziennikarstwa, był stanisław. Nawoływał do walki z zaborcą, poprzez pismo, gdyż informacja oraz prasa są drugą ręką, która we właściwych rękach ma potęgę. Podobnie także postacią przedstawił Jan Matejko na obrazie „Stanisław” ta osoba jest przedstawiona w pozycji niedostępnej i poprawionej w problemach państwa, gdy tuż za plecami, w innym pomieszczeniu, stacy zabawiają się. Absolutnie nie są przejęci sytuacją w państwie ani przysięgą narodu. J. Wyspiański w swoim dramacie „Wesele” przedstawił nie tylko realia tego okresu, tradycje polskie, ale również pokazał dramat jako symbol protestu przeciwko ustrojowi społecznemu czy też politycznemu, a dowodem na to są współcześni dramatopisarze, w tym: J. Rojewski czy J. Mrozek.

Nie zważając na wszelkie trudności, wiek XIX stał się premodernym w kulturze polskiej, a zawdzięczamy to dla wielu działaczy społecznym oraz ludzi sztuki, jakimi byli A. Mickiewicz, który napisał „Pan Tadeusz” czy J. Wyspiański z arcydziełem „Wesele”. Autorzy rozumieli, iż jednym z najefektywniejszych sposobów walki z zaborcą bez broni jest utrzymanie własnej kultury. Osiągnęli to poprzez zaciekanie społeczeństwa w kulturę, tradycjach, piękności języka oraz sprzeciwie represjom i cenzurze zaborcy.

Pasiekimas	Lygis	Lygio aprašas
Kuria rišlius tekstus laikydamasis žanro reikalavimų ir atsižvelgdamas į adresatą, tikslą ir komunikavimo situaciją (C1).	Aukštesnysis	Kuria tekstus, atsižvelgdamas į temą, probleminę situaciją, tikslą, komunikavimo situaciją, adresatą. Pasirenka atitinkamą teksto žanrą ir tipą, laikosi jo reikalavimų. Pasirenka tinkamą raišką, iš esmės laikosi kalbos stiliaus reikalavimų (C1.1.4). Logiškai, nuosekliai ir išsamiai plėtoja teksto temą ir mintį, naudodamasis sukauptomis žiniomis ir patirtimi. Tinkamai įterpia citatas ir kitų autorių mintis į savo kuriamą tekstą, paaiškina jų pagrįstumą. Nuosekliai ir motyvuotai išskiria pastraipas, laikosi teksto loginės struktūros. Laikosi minčių dėstymo logikos pastraipoje, paiso rišlumo (formaliojo ir semantinio) reikalavimų (C1.2.4). Siekdamas vienareikšmiškumo, preciziškumo, vaizdingumo ir teksto estetikos beveik visada tinkamai ir tikslingai vartoja abstrakčią ir specifinę leksiką, gramatines konstrukcijas, vaizdingus žodžius ir frazes, citatas, meninės kalbos priemones (C1.3.4).
Tinkamai ir estetiškai pateikia (...) savo sukurta tekstą (C2).	Aukštesnysis	Taiko gramatikos, rašybos ir skyrybos taisykles. Tinkamai vartoja bendrinės kalbos leksiką, paiso stiliaus reikalavimų (C2.2.4).
Taiko rašymo strategijas (C3).	Aukštesnysis	Tikslingai pasirenka ir taiko (...) rašytinio teksto kūrimo ir tobulinimo strategijas. Naudojasi įvairiais tinkamais šaltiniais temai plėtoti, pasirinkdamas problemos sprendimo būdą ir argumentuodamas teiginius. Redaguodamas tekstus taiko sukauptas kalbos žinias, naudojasi įvairiais informacijos šaltiniais.(...)(C3.1.4).

PAGRINDINIS

XIX wiek był dla naszego Narodu czasem politycznej niemoi, ale równocześnie był to okres jakiegoś niesamowitego wlotu polskiej kultury. (P. Janczyński)

XIX wiek dla Polski jest niesamowicie znaczący, gdyż przeżyte sporo upadków jak i również podnieśnień. Zgodziłabym się z myślą filozofa Piotra Janczyńskiego, który w swym czasie pisał: „XIX wiek był dla naszego Narodu czasem politycznej niemoi, ale równocześnie był to okres jakiegoś wlotu polskiej kultury” i będę się starała udowodnić to stwierdzenie w mojej rozprawie.

Po pierwsze, o niemoi politycznej polskiego narodu mówią nam wydarzenia historyczne, które odbywały się w tym oto okresie. Polska przez z długą była zagarnięta przez Rosję, a symbolem przeistacenia się sowieckiej władzy stali się powstania listopadowe oraz styczniowe. Wybitny pisarz i poeta Adam Mickiewicz dedykował swój utwór „Dziady cz. III” upadłym powstańcom powstania listopadowego, jednak czas ekwi odprawy się wznieśli.

Wspomniany dramat jest stworzony na podstawie rzeczywistego wydarzenia czyli przebycia cara Nowosilowa do Hłna. Szczególną sceną, którą chciałabym wyróżnić jest gdy Pani Rollison przychodzi do Senatora Nowosilowa by prosić uwolnić swego syna z więzienia. Matka była załamana, bała się za ostateczny los swego dziecka, dlatego do cara zwracała się „Panie Dobrodzieju” by tylko ją wysłuchał. Nowosilow zaś, poznał sobie dźwignąć z bólu matki oraz pomierchanie traktować tą sytuację. Z tego powodu jej sym umiera. Ciężkie, które przeżyła Pani Rollison jest przykładem bólu wielu matek przeżywających stratę dziecka. Ten sam ból ukazał Tadeusz Różewicz w swym wierszu „Matka powieszonych”, jednak w tym wierszu był przedstawiony ból duchowy wszystkich matek po 11 wrześniu 1944 roku. Właśnie te wydarzenia polskiej literatury pokazują w jakiej niemoi politycznej musiał przebywać polski naród.

Po drugie, o niesamowitym wlotu polskiej kultury świadczą dzieła sztuki wybitnych pisarzy polskich. Jednym z nich jest Cyprian Kamil Norwid. To właśnie jego twórczość w XIX wieku była najbardziej oryginalna i przyciągająca. Doskonałym przykładem tego jest jego wiersz „Moje Piśmka” i już w samym tytule można zauważyć jego unikalność. Można po interpretować w ten sposób, iż jest to jego osobista historia uczuć zapisana na kartkach papieru. Podmiot liryczny wiersza jest sam autor, czyli Polak znajdujący się poza granicami swego kraju i pograżony w tęsknotę. ~~Ten oto~~ więc można też twierdzić, że XIX wiek jest wiekiem wlotu polskiej kultury.

Podsumowując, uważam, że udało mi się udowodnić stwierdzenie

Piotra Jaroszyńska, o którym mówiłam na początku. XIX wiek był bardzo trudnym okresem dla Polski, gdyż Polska była załozona od Rosji. Niara w powstanie była natychmiastowo niszczone jak tylko ono ponosiło klęskę. Jednak to był jednocześnie czas rozkwitu polskiej kultury, ponieważ było stworzone wiele arcydzieł, które są znane do dziś.

Pasiekimas	Lygis	Lygio aprašymas
Kuria rišlius tekstus laikydamasis žanro reikalavimų ir atsižvelgdamas į adresatą, tikslą ir komunikavimo situaciją (C1).	Pagrindinis	Kuria tekstus, iš esmės atsižvelgdamas į temą, problemą, tikslą, komunikavimo situaciją, adresatą. Pasirenka atitinkamą teksto žanrą ir tipą, laikosi jo pagrindinių reikalavimų. Pasirenka tinkamą raišką, iš dalies laikosi kalbos stiliaus reikalavimų (C1.1.3). Logiškai ir nuosekliai plėtoja probleminę teksto temą ir mintį, naudodamasis sukaupiomis žiniomis ir patirtimi. Tinkamai ir pagrįstai įterpia citatas ir kitų autorių mintis į savo kuriamą tekstą. Iš esmės motyvuotai išskiria pastraipas, laikosi teksto loginės struktūros. Daugeliu atvejų pastraipoje laikosi minčių dėstymo logikos, iš esmės paiso rišlumo (formaliojo ir semantinio) reikalavimų (C1.2.3). Siekdamas vienareikšmiškumo, preciziškumo, vaizdingumo ir teksto estetikos iš esmės tinkamai ir tikslingai vartoja abstrakčią ir specifinę leksiką, gramatines konstrukcijas, vaizdingus žodžius ir frazes, citatas, meninės kalbos priemones (C1.3.3).
Tinkamai ir estetiškai pateikia (...) savo sukurtą tekstą (C2).	Pagrindinis	Taiko daugumą rašybos, gramatikos ir skyrybos taisyklių. Tinkamai vartoja bendrinės kalbos leksiką, daugeliu atvejų paiso stiliaus reikalavimų (C2.2.3).
Taiko rašymo strategijas (C3).	Pagrindinis	Dažniausiai tikslingai pasirenka ir taiko (...) rašytinio teksto kūrimo ir tobulinimo strategijas. Naudojasi įvairiais šaltiniais plėtodamas temą ir argumentuodamas teiginius. Redaguodamas tekstus taiko sukaupias kalbos žinias, daugeliu atvejų naudojasi įvairiais informacijos šaltiniais. (...)(C3.1.3).

PATENKINAMAS

Wiek XIX był dla Naszego Narodu czasem politycznej niewoli, ale równocześnie był to okres jakiegoś niesamowitego wzrostu Polskiej kultury (P. Jaroszyński). Uszczelnij myśl filozofa omawiając wybrane arcydzieła polskiej literatury i / lub kultury powstałe w tym okresie.

Jeżeli zapytamy historyka, jaki okres w historii Polski był najaktywniejszym, to prawdopodobnie odpowie, iż XIX wiek. Jest to jako konsekwencja buntów ze strony Polskiego Narodu. Polacy walczili o niepodległość swego kraju po trzech rozbiorach między Rosją, Prusami, a Austrią, ale nie wstrzymując uwagi, że w państwie wzięli brali się powstania i bunt, w XIX wieku powstały najwybitniejsze polskie dzieła. To także potwierdził i Piotr Jaroszyński w swoim cytlacie o politycznej niewoli oraz wzroście Polskiej Kultury w XIX wieku.

Wspaniałym przykładem polskiego działacza epoki romantyzmu, który tworzył świetne dzieła polskiej literatury jest Adam Mickiewicz. Poeta, a także działacz polityczny urodził się w XIX wieku. Adam Mickiewicz nie tylko pragnął ze strony, ale także i aktywnie brał udział, był członkiem filomatów i filaretów, czyli stowarzyszenia. Brał udział w powstaniu listopadowym w roku 1830-31, za co później był mianowicie wygnany z kraju. Od tego czasu, Adam Mickiewicz mieszkał oraz tworzył we Francji i miał mocną chęć powrócić do ojczyzny. Swą nostalgię po tej wygnaniu w utworach, w taki sposób powstała opowieść "Pan Tadeusz". Adam Mickiewicz w utworze przedstawił dokładnie kulturę oraz polskie tradycje. Jako przykład, wesele między Tadeuszem, a Zosią. Poeta w epopei dokładnie opisał wygląd (tę) młodych, gości, a także polski narodowy taniec - Polonez. Na dodatek, w "Panu Tadeuszu" podczas zabawy i polonezu jest przedstawiona gra Jankiela, który jest żydem, ale cudownie gra polską melodię. Co więcej, podczas całego utworu widzimy dużo jękania, a także jak polacy wydobywają się, czyli polowaniem. Ale głównym dźwiękiem się staje ~~kompozycja~~ ^{kompozycja} i jego polonez Tadeusza i jego patriotyzm, jak w XIX wieku oraz z Napoleonem ²⁵⁰ ~~jest~~ ^{jest} ~~współczesny~~. A więc z tego wynika, iż Adam Mickiewicz, jako przedstawiciel XIX wieku tworzył dzieła literatury. XIX wiek wyróżniał się swym niesamowitym wzrostem ~~to~~ ^{to} ~~przedsta-~~

wienia Polskiej kultury.

Także, świetnym przykładem twórcy, który dołączył się do dramatycznego rozwoju Polskiej kultury w okresie XIX wieku był Eliza Orzeszkowa. W utworze „Nałot” Eliza Orzeszkowa przedstawiła okres powstania, którego utracił oraz polskie tradycje. Jako przykład powstania oraz jego utraty jest wydanie związane z jednym z głównych bohaterów Janem Bohaterowiczem. Jego ojciec uczestniczył w powstaniu i niechęć nie wrócił powrotem do domu rodzinnego. Takim sposobem, autorka przedstawia wyniki straty i konsekwencje powstania. Na dodatek, przykład sytuacji gdzie jest przedstawiona Polska kultura jest słab między Janem Bohaterowiczem a Justyną Orzeską. Na końcu jest możliwość jedzenia, także polska, przedstawia ubranie, suknię młodej. Co więcej, Eliza Orzeszkowa tak samo jak i Adam Mickiewicz opisał Janec, który był zadowolony z gośćmi, takimi jak Witold Kuratowski. A więc z tego wynika, że Polska kultura w XIX wieku przedstawiała niesamowity wzrost literatury.

Podsumowując, można twierdzić, że Piotr Jaroszyński miał rację. W XIX wieku był wzrost Polskiej kultury nie ustrzegając uwagi na problemy polityczne. To potwierdzają także autorzy jak Adam Mickiewicz, a także Eliza Orzeszkowa. A więc XIX wiek to okres rozwoju Polskiej kultury.

Pasiekimas	Lygis	Lygio aprašymas
Kuria rišlius tekstus laikydamasis žanro reikalavimų ir atsižvelgdamas į adresatą, tikslą ir komunikavimo situaciją (C1).	Patenkinamas	Kuria tekstus, iš dalies atsižvelgdamas į temą, problemą, tikslą, komunikavimo situaciją, adresatą. Laikosi nurodyto teksto žanro pagrindinių reikalavimų. Iš esmės pasirenka tinkamą raišką (C1.1.2). Iš esmės logiškai plėtoja probleminę teksto temą ir mintį, naudodamasis sukauptomis žiniomis ir patirtimi. Iš esmės tinkamai įterpia citatas ir kitų autorių mintis į savo kuriamą tekstą. Iš esmės motyvuotai išskiria pastraipas, laikosi teksto loginės struktūros. Pastraipoje iš dalies laikosi minčių dėstymo logikos, iš dalies paiso rišlumo (formaliojo ir semantinio) reikalavimų (C1.2.2). Siekdamas aiškumo, vaizdingumo ir teksto estetikos iš dalies tinkamai vartoja abstrakčią ar specifinę leksiką,

		gramatinės konstrukcijos, vaizdingus žodžius ir frazes, citatas, kai kurias meninės kalbos priemones (C1.3.2).
Tinkamai ir estetiškai pateikia (...) savo sukurtą tekstą (C2).	Patenkinimas	Taiko pagrindines gramatikos, rašybos ir skyrybos taisykles. Dažniausiai tinkamai vartoja dažniau vartojamą tipinę bendrinės kalbos leksiką, iš dalies paiso stiliaus reikalavimų (C2.2.2).
Taiko rašymo strategijas (C3).	Patenkinamas	Iš dalies tikslingai parenka ir taiko (...) rašytinio teksto kūrimo ir tobulinimo strategijas. Naudojasi iš esmės tinkamais šaltiniais plėtodamas temą ir argumentuodamas teiginius. Redaguodamas tekstus dažniausiai taiko sukaupias kalbos žinias, iš dalies naudojasi įvairiais informacijos šaltiniais. (...) (C.3.1.2). Iš dalies tikslingai parenka ir taiko (...) rašytinio teksto kūrimo ir tobulinimo strategijas. Naudojasi iš esmės tinkamais šaltiniais plėtodamas temą ir argumentuodamas teiginius. Redaguodamas tekstus dažniausiai taiko sukaupias kalbos žinias, iš dalies naudojasi įvairiais informacijos šaltiniais (...) (C3.1.2).

SLENKSTINIS

Czy postępowanie zgodne z wyrażanymi wartościami pomaga w życiu ocalić ludzką godność w trudnych warunkach?

Każdy człowiek ma swoje wartości których stara się przytrzymać i postępować według ich. W swoim życiu my staramy się narzucać te wartości innym ludziom lecz nie zawsze nam to udaje się. Stanisław Żeromski i Sławomir Mrożek w swoich utworach właśnie to przedstawiają.

Postępowanie według swoich wartości widzimy w powieści S. Żeromskiego „Ludzie Berdychu”. Główny bohater Tomasz Judym kierując się na swoich wartościach stara się zmienić świat w lepszą stronę, a mianowicie medycynę. Przeciwnie - wie się Władysław, który nie dbając o higienę i tym samym, zaraża swoich pacjentów. Sprawiać, pomoc i troskliwość, o to byli jego wartości których starał się przytrzymać się aby ocalić ludzką godność. Przytrzymując się swoich wartości on szedł przeciwko władzy dla dobra innych ludzi, choć mu nie udało się przebić Władysław medycyny, on sam odniósł swój sukces, w których leży swoich pacjentów. Takie w tym utworze widzimy spór symboli, a jednym z nich jest symbol „rodziny szary”. To symbolizuje Tomasz, który nie wiedział czy wybronił swoją rację, później wybiera pracę i gusiera swoją ludźmi. Ten utworz nam pokazuje, iż z dwóch stron postępuje zgodnie z wyrażanymi wartościami, jest go to na przykład aby było przytrzymać się swoich wartości lecz nie zawsze udaje się zmienić to czego tak chcemy.

Polski pisarz Sławomir Mrożek w swojej książce „Gargo” przedstawia dwóch rodzimych ulicznej. X było jednym człowiekiem, a mianowicie Artur pragnie zmienić rodzinę opierając się na swoich wartościach. Kwestia w której mieszka jest nieporządkowana: stoi łabędzie, wózek stare niepotrzebne rzeczy, małe sypialnie i innych panów (Edwin) który mieszka razem z nimi, a ojciec (Stanisław) zawsze chodzi w piżama, a takie babie która prowadzi ^{rozpuścić} życie. Przytrzymuje się ~~nie~~ przez siebie ²⁵⁰ wyrażanych wartości, a mianowicie powściągliwość, sprężystość i elegancji przybył ^{zmienić} rodzinę. Artur pływa przeciwko prądowi, prowadzący brzo łabędzie, polce wyprzedzić Edwina, sprężystość prowadzi i aby lepszy będzie wyglądał. Mimo tego, że ma sporo zalet,

popėtinis megalomaniškas z Anng (stijocay siostny) - U lohu
 utarone Arhura jaldy adaje sig zmicie roking lez nie
 na dlupe Edle robica go i hainy lewiec „Lango”. To
 nam pohanije, iz pnytymyjez nyz waiek warbici dla dobra
 inagly, nie zanne nam to pomoga by zmiciac ludie ich poglady.
 Podsumowujac mogz szukac i postpowanie zpodnie
 zarysuowanymi warbiciami, nie pomoga nam ocenic ludzkiej
 podnosci i zmieni ich zycia. ~~Wszystko jest~~ ^{jest} ~~zycie~~ ^{zycie}
 przewiazane Poniewaz w naszym zyciu, beda ludzie ktorzy
 nie beda odpowiadac naszym warbici i beda dalej stac na
 swoim.

Pasiekimas	Lygis	Lygio aprašymas
Kuria rišlius tekstus laikydamasis žanro reikalavimų ir atsižvelgdamas į adresatą, tikslą ir komunikavimo situaciją (C1).	Slenkstinis	Kuria tekstus, iš dalies atsižvelgdamas į temą, nesudėtingą problemą, tikslą, komunikavimo situaciją, adresatą. Iš dalies laikosi nurodyto teksto žanro pagrindinių reikalavimų, pasirenka tinkamą raišką (C1.1.1). Iš dalies logiškai plėtoja probleminę teksto temą, naudodamasis sukauptomis žiniomis ir patirtimi. Iš dalies tinkamai įterpia citatas ir kitų autorių mintis į savo kuriamą tekstą. Iš dalies motyvuotai išskiria pastraipas, laikosi teksto loginės struktūros. Iš dalies paiso rišlumo (formaliojo ir semantinio) reikalavimų (C1.2.1). Siekdamas aiškumo ir teksto estetikos iš dalies tinkamai vartoja žinomus ir naujai pažintus žodžius, gramatines konstrukcijas, kartais tinkamai vartoja specifinę arba abstrakčią leksiką, vaizdingus žodžius ir frazes, citatas, kai kurias meninės kalbos priemones (C1.3.1).
Tinkamai ir estetiškai pateikia (...) savo sukurta tekstą (C2).	Slenkstinis	Iš dalies taiko gramatikos, rašybos ir skyrybos taisykles. Pakankamai tinkamai vartoja dažniau vartojamą tipinę bendrinės kalbos leksiką, fragmentiškai paiso stiliaus reikalavimų (C2.2.1).
Taiko rašymo strategijas (C3).	Slenkstinis	Taiko vieną kitą išmoktą teksto kūrimo ir tobulinimo strategiją. Iš dalies tinkamai naudojasi pasirinktu šaltiniu temai plėtoti ir teiginiams argumentuoti. Redaguodamas tekstus dažniausiai taiko sukauptas

		kalbos žinias, iš dalies naudojasi pasirinktu informacijos šaltiniu (...) (C3.1.1).
--	--	---

Teksto kūrimas tai yra viena praktinių dalyko veiklos sričių, grindžiama dalyko žiniomis ir gebėjimais, problemų formulavimo ir sprendimo įgūdžiais, kuri leidžia mokiniams išreikšti save, savo būdą suvokti pasaulį, kuriame gyvena. Čia persipina dauguma gimtosios kalbos ir literatūros dalyku ugdomų kompetencijų: pažinimo, kultūrinė, kūrybiškumo, socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos, pilietiškumo, skaitmeninė kompetencijos. Teksto kūrimo, analizės ir vertinimo gebėjimai ugdo mokinių kritinį, kūrybinį ir vertybinį (etinį) mąstymą. Kurdami tekstą, mokiniai ieško informacijos, vertina ją, kelia klausimus, pasirenka raiškos ir pateikimo formą, numato teksto kūrimo strategijas. Įvardija ir nagrinėja bendražmogiškas vertybes, kuria individualią vertybių sistemą. Gretindami įvairių tautų literatūrą mokiniai analizuoja stereotipų ir išankstinių nusistatymų kilmę ir neigiamą poveikį, ugdo pagarbą asmenims iš skirtingų socialinių ir kultūrinių grupių. Todėl mokykloje reikėtų nuosekliai pratinti rašyti, samprotauti, tinkamai ir etiškai argumentuoti. Lenkų kalbos mokytojo užduotis – organizuoti ugdymo aplinką taip, kad būtų parinkti ugdymo metodai ir būdai, padedantys kiekvienam vaikui panaudoti savo potencialą.